

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1985/11

Karar Sayısı: 1986/29

Karar Günü : 11.12.1986

R.G. Tarih-Sayı :18.04.1987-19435

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisinin 90 üyesi.

İPTAL DAVASININ KONUSU : 9.5.1986 günlü, 18749 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 35.1986 günlü, 3194 Sayılı "İmar Kanunu"nun 8., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 44., 46., 47., 48. maddeleri ile Geçici 5. ve 7. maddelerinin Anayasanın kimi maddelerine aykırılığı nedeniyle iptaline karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ :

A- İptali istenen yasa kuralları :

351985 günlü, 3194 sayılı Kanunun 8., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 44., 46., 47., 48. maddeleri ve Geçici 5. ve 7. maddeleri şöyledir :

"Madde 8- Planların hazırlanmasında ve yürürlüğe konulmasında aşağıda belirtilen esaslara uyulur.

a) Bölge planları; sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak bölge planlarını, gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilâtı yapar veya yaptırır.

b) İmar planları; Nâzım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. Belediye Meclisince onaylanarak yürürlüğe girer. Bu planlar onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde bir ay süre ile ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye başkanlığınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi onbeş gün içinde inceleyerek kesin karara bağlar.

Belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak planlar valilik veya ilgisince yapılır veya yaptırılır. Valilikçe uygun görüldüğü takdirde onaylanarak yürürlüğe girer. Onay tarihinden itibaren valilikçe tespit edilen ilan yerinde bir ay süre ile ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. İtirazlar valiliğe yapılır, valilik itirazları ve planları onbeş gün içerisinde inceleyerek kesin karara bağlar.

Onaylanmış planlarda yapılacak değişiklikler de yukarıdaki usullere tabidir.

Kesinleşen imar planlarının bir kopyası Bakanlığa gönderilir.

İmar planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak ilgili idarelerin görevidir. Belediye Başkanlığı ve mülki amirlikler, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere verir"

"Madde 21- Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarından yapı ruhsatıyesı alınması mecburidir.

Ruhsat alınmış yapılarda herhangi bir değişiklik yapılması da yeniden ruhsat alınmasına bağlıdır. Bu durumda; bağımsız bölümlerin brüt alanı artmıyorsa ve nitelik değişmiyorsa ruhsat, hiçbir vergi, resim ve harca tabi olmaz.

Ancak; derz, iç ve dış sıva, boya, badana, oluk, dere, doğrama, döşeme ve tavan kaplamaları, elektrik ve sıhhi tesisat tamirleri ile çatı onarımı ve kiremit aktarılması ve yönetmeliğe uygun olarak mahallin hususiyetine göre belediyelerce hazırlanacak imar yönetmeliklerinde belirtilecek taşıyıcı unsuru etkilemeyen diğer tadilatlar ve tamiratlar ruhsata tabi değildir.

Belediyeler veya valilikler mahallin veya çevrenin özelliklerine göre yapılar arasında uyum sağlamak, güzel bir görünüm elde etmek amacıyla dış cephe boya ve kaplamaları ile çatının malzemesini ve rengini tayin etmeye yetkilidir. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan yapılar da bu hükme tabidir"

"Madde 22- Yapı ruhsatıyesı almak için belediye, valilik veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına yapı sahipleri veya kanuni vekillerince dilekçe ile müracaat edilir. Dilekçeye sadece; tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge), mimarî proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa, ebatlı kroki eklenmesi gereklidir.

Belediyeler veya valiliklerce veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarınca ruhsat ve ekleri incelenerek eksik ve yanlış bulunmuyorsa müracaat tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde yapı ruhsatıyesı verilir.

Eksik veya yanlış olduğu takdirde; müracaat tarihinden itibaren onbeş gün içinde müracaatçıya ilgili bütün eksik ve yanlışları yazı ile bildirilir. Eksik ve yanlışlar giderildikten sonra yapılacak müracaattan itibaren en geç onbeş gün içinde yapı ruhsatıyesı verilir"

"Madde 24- Bu Kanunun dördüncü bölümünde öngörülen yapı ruhsatıyesı ile ilgili görevler, gerektiğinde Bakanlıkça belirlenecek belediyelerde ve illerde, belediye ve valiliklerin yanısıra yürütmek üzere kurulacak yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına verilir.

Yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları en az oniki yıllık fiili meslek tecrübesi olan inşaat mühendisi ve mimarlar tarafından kurulabilir.

Nüfus ve iş yoğunluğunun fazla olduğu il ve ilçelerde birden çok yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosu kurulması Bakanlığın müsaadesine bağlıdır.

Bir ilçede, iş azlığı sebebiyle yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosu kurulamadığı veya kurulmuş büro kapandığı takdirde, çevre ilçelerden bir yetkili büro, Bakanlıkça görevlendirilebilir.

Yeminli serbest, mimarlık ve mühendislik bürolarına inşaatın durdurulması veya yıktırılması görevleri verilemez. Bu bürolar ve görevlileri imar planı ve proje hazırlayamazlar. Fennî sorumluluk üstlenemezler, müşavirlik ve müteahhitlik yapamazlar.

Bu Kanunda yetki ve görev verilen yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları elemanları, bu görevlerini ifa ederken Devlet memuru sayılırlar. İşledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru gibi cezalandırılırlar. Ayrıca bu suçları işleyen büro sahibinin ise büroları kapatılır; bir daha büro açamazlar. Suçu işleyen büroda çalışan görevliler ise; bunlar bu çeşit bürolarda bir daha görev alamazlar.

Yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının görev sürelerinin tespiti ve denetimi Bakanlığa aittir"

"Madde 25- Yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları 4 sınıfa ayrılır.

Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin mütalaası alınarak Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca, dördüncü sınıf yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca resen sınıflandırılır.

Bu sınıflandırmada, her büronun yetki çevresi içindeki nüfus yoğunluğu ile işin teknik niteliği esas tutulur.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı her iki yılda bir büroların durumunu inceleyerek, yeniden yapacağı sınıflandırmayı Resmî Gazete ile ilan eder.

Yeni sınıflandırma ilan oluncaya kadar, eski sınıflandırmaya göre uygulama yapılır"

"Madde 26- Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimarî, statik, tesisat ve her türlü fennî mesuliyeti bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre ruhsat verilir.

Devletin güvenlik ve emniyeti ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin harekât ve savunması bakımından gizlilik arzeden yapılara; belediyeden alınan imar durumuna, kat nizamı, cephe hattı, inşaat derinliği ve toplam inşaat metrekaresine uyularak projelerinin kurumlarınca tasdik edildiği, statik ve tesisat sorumluluğunun kurumlarına ait olduğunun ilgili belediyesine veya valiliklere yazı ile bildirildiği takdirde, 22 nci maddede sayılan belgeler aranmadan yapı ruhsatı verilir.

Her türlü sanayi kuruluşuna; varsa bölge planı ve imar planına göre, planı olmayan yerlerde ise, valilikçe verilen ön izinden sonra avan projesine göre belgeleri incelenerek belediye, valilikler veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarınca ruhsat verilir"

"Madde 27- İmar planına göre toplam inşaat alanı, bodrum kat hariç 1000 metrekare, saçak yüksekliği 650 metre ve bir bodrum ile iki katı aşmayan binalarda; belediye veya valilikler veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarından ruhsat alınması mecburiyeti yoktur. Yapı sahibi inşaatı başladığını ilgili daireye bir dilekçe ile bildirir. Bu dilekçede proje ve eklerine uygun bina yapılacağını ve fennî mesuliyetin tekeffül edilmiş olduğunu belirtmek ve harç ile vergileri yatırmış bulunduğunu gösterir belgeleri aynı dilekçeye

eklemek zorundadır. Ayrıca dilekçeye inşaatı yapılacak binanın projesini ekler, belediye kendisine müracaat edildiğine dair bir belge verir.

Ruhsata tabi olmama yapı sahibini ve fennî mesulünü imar planına ve mevzuata aykırı yapı yapma mesuliyetinden ve mükellefiyetinden kurtarmaz.

Yapı, mevzuata ve plana aykırı yapıldığı takdirde belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir ve derhal mühürlenerek durdurulur. Durdurma yapı tatil zaptının yapı yerine asılması ile yapı sahibine tebliğ edilmiş sayılır. Bu tarihten itibaren yapı sahibi yapıyı onbeş gün içinde mevzuata uygun hale getirmek zorundadır. Mevzuata uygun hale getirilmediği veya mühürlenmiş inşaatı devam edildiği takdirde belediye encümeni veya belediye sınırları dışında il idare kurulu kararı ile yapının mevzuata aykırı kısımları derhal yıktırılır ve masrafı yapı sahibinden tahsil edilir.

Belediye ve mücavir alanlar dışında köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanların köy yerleşik alanları ve civarında ve mezralarda yaptıracağı konut, hayvancılık veya tarımsal amaçlı yapılar için inşaat ve iskân ruhsatı aranmaz. Ancak, yapının fen ve sağlık kurallarına uygun olması ve muhtarlıktan izin alınması gerekir"

"Madde 44- I- a) Enerji, sulama, tabii kaynaklar, ulaştırma ve benzeri hizmetlerle ilgili tesisler ve müştemilatından hangileri için ruhsat alınmayacağı,

b) İmar planlarında okul, cami, sağlık, spor, sosyal ve kültürel tesisler ile kamu kuruluşlarının yapıları için ayrılacak yerler ve bu konu ile ilgili diğer hususlar,

c)Arazi ve arsa düzenlemesinin uygulanma şekil ve şartları,

d)Ruhsata tabi olmayan yapılarda uyulacak esaslar,

e)Müteahhit sicillerinin şekil ve şartları,

f) İmar planı yapımı ve değişiklikleriyle ilgili kriterlerin tespiti ve imarla ilgili diğer hususlar,

g) İmar planlarında parsel cepheleri tayin edilmeyen yerlerde yapılacak ifrazların asgarî cephe genişlikleri ve büyüklükleri,

h) Yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının teşkili, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifesini, çalışma esasları ve diğer hususlar,

i) Yerleşme alanları ile ilgili genel esaslar,

j) Halihazır harita alımı ve imar planlarının yapımını yükümlenecek müellif ve müellif kuruluşların ehliyet durumlarının yeniden düzenlenmesine ait esaslar,

Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

II- 38 inci maddede sayılan sorumluların dışında kalan fen adamlarının görev, yetki ve sorumlulukları Bakanlık ile Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca birlikte çıkarılacak yönetmelikte yetki sınırları dahilinde tespit edilir.

III- Otopark ayrılması gereken bina ve tesisler ile diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılarak yönetmelikte tespit edilir.

Otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerin neler olduğu, otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartları ile bu ihtiyacın nasıl tespit olunup giderileceği ise, bu yönetmelikte belirtilir"

"Madde 46- Bu Kanunla 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 6 ncı maddesine göre kurulan organlar kaldırılmıştır. Bu kuruluşların görev ve sorumlulukları aşağıda belirtilen çerçeve dahilinde İstanbul Büyük Şehir ve ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarınca yürütülür.

Şöyle ki : 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 2 nci maddesinde belirlenen ve 2271983 onay tarihli plana göre Boğaziçi alanında gösterilen "Boğaziçi Sahil Şeridi" ve "öngörünüm" bölgelerindeki uygulamalar İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığınca, "geri görünüm" ve "etkilenme" bölgelerindeki uygulamalar da ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarınca yapılır"

"Madde 47- 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 3 üncü maddesinin "f" ve "g" fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

f) Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğu göz-önüne alınmak kaydı ile plan değişikliği yapılabilir.

g) Boğaziçi öngörünüm bölgesinde parsel büyüklüğü 5000 m²'den az olmamak, ifraz işlemleri yapılmamak ve T.A.K.S. (Taban Alanı Kat Sayısı) azami % 6 ve 2 katı (H = 650 m. irtifai) geçmemek şartı ile "konut" inşaatı yapılabilir. Blok adedi serbesttir.

Orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlar da yukarıdaki esasa tabidir. Yalnız bu alanların tabii vasıflarının korunmalarına özen gösterilir.

Ancak, kat alanı ve irtifa ne olursa olsun İmar Kanununun ilgili maddelerine göre yapı sahipleri ruhsat ve iskân alma mecburiyetinde olup, bu işlemler yalnızca İstanbul Büyük Şehir Belediyesince avan ve tatbikat projelerine göre yapılır"

"Madde 48- 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 10- "Geri görünüm" bölgesinde Taban Alan Kat Sayısı (T.A.K.S.) azami % 15 ve 4 katı (H = 1250 m. irtifai), "Etkilenme" bölgesinde ise gene Taban Alanı Kat Sayısı (T.A.K.S.) % 15 ve 5 katı (H = 1550 m. irtifai) geçmemek şartı ile konut yapılabilir. Daha önce belediyeye bilâbedel terk edilmiş veya edilecek olan alanlar bu hesaba dahil edilir. Hesabat brüt alan üzerinden yapılır. 11.1982 den sonra alınmış "Yüksek Anıtlar Kurulunun" kararları ile 227.1983 onay tarihli planda kazanılmış haklar saklıdır.

Ancak, kat alanı ve irtifa ne olursa olsun İmar Kanununun ilgili maddelerine göre yapı sahipleri ruhsat ve iskân alma mecburiyetinde olup, bu işlemler yalnızca ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarınca avan ve tatbikat projelerine göre verilir.

Gerekli görüldüğü takdirde "Boğaziçi Alanı" için yapılan planların revize edilmesi "Geri görünüm" ve "etkilenme" bölgelerinde 3030 sayılı Kanuna göre, "sahil şeridi" ve "öngörünüm" bölgelerinde İstanbul Büyük Şehir Belediyesince hazırlanarak Belediye

Meclisinin kararı ve Belediye Başkanının onayından sonra "Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu" onayı ile yürürlüğe girer.

İlgili kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kuruluşları, Büyük Şehir Belediye Başkanlığında bir ay süre ile ilan edilen "Sahil Şeridi" ve "öngörünüm" bölgeleri ile ilgili planlara itiraz edebilir. Ancak, itirazlar yürürlüğü durdurmaz. Belediye Başkanlığını planı itirazları ile inceler ve görüşünü de ekleyerek Belediye Meclisine sunar. Belediye Meclisi durumu bir ay içinde inceleyerek karara varır. Netice, Büyük Şehir Belediye Başkanının ve Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulunun onayı ile kesinleşir.

Plan değişiklikleri de aynı usule göre yapılır.

İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu : Başbakan veya görevlendireceği Başbakan Yardımcısı veya bir devlet bakanı başkanlığında Milli Savunma, Bayındırlık ve İskân, Kültür ve Turizm, Ulaştırma, Tarım Orman ve Köyişleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlarından oluşur. Kurulun sekreteryası görevini Bayındırlık ve İskân Bakanlığı yürütür.

Boğaziçi İmar Müdürlüğünün bütçesi, personeli ve gelirleri de İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığına aktarılır"

"Geçici Madde 5- Belediye hudutları ve mücavir sahalar içinde veya dışında bulunan gedik ve zeminler (örfî belde - paftos) tamamen yıkılıp yok olarak (müntafî ve münhedim) varlıklarını kaybedip kaybetmediklerine bakılmaksızın bu Kanun hükümlerine göre tasfiye olunurlar.

Tasfiyeye tabi tutulan taşınmaz mallardaki zemin hakları bedele çevrilmiştir.

Zemin hakkı bedeli, ait olduğu taşınmaz malın zemine ait son emlak vergi değerinin 1/5'idir. Bu şekilde belirlenecek zemin hakkı bedeli, tapu idaresince gedik sahibinin müracaatı halinde zemin hakkı sahibi adına emaneten millî bir bankaya yatırılır. Müracaat edilmediği takdirde zemin sahibi lehine kanunî ipotek tesis edilir.

Zemin hakkı bedelinin 1/4'ü peşin bakiyesi en geç üç yıl içinde yıllık eşit taksitlerle ödenir ve bu bedele bankaca vadesiz mevduat faizi uygulanır. Peşin miktar ve taksitler 40000 TL. dan az olamaz. Bu işlemlerden sonra tapu sicilinde gerekli terkin ve tashihler resen yapılır.

Bankaya emaneten yatırılan veya ipotekle temin edilen zemin hakkı bedeli üzerindeki iddialar genel hükümlere tabidir"

"Geçici Madde 7- İstanbul ve Çanakkale Boğazlarında 2981 sayılı İmar Affı Kanununa göre başvurulmuş yapılar, aynı Kanunun 3 üncü maddesinin İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile ilgili kısmı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile 2981 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (f) fıkrasına göre ve bitmiş olmaları koşulu ile ve 5 misli bina inşaat harcı alınarak af kapsamına dahil edilir. Aynı Kanunun ilgili ekli cetveline göre harç ayrıca tahsil edilir. Afla ilgili Boğaziçi alanındaki tespit ve değerlendirme işlemleri mutlaka ilgili belediyelerce yapılır ve en geç 6 ay içinde tamamlanarak sonuçlandırılır.

Boğaziçi alanında mevcut çekme katlar aynı gaberî içinde kalmak şartı ile tam kata iblağ edilir. Ancak teras kullanma hakkı daha önce tapuya tescil edilmemiş olan çatı katı malikleri emlak vergisi için beyan edilen daire bedelinin daire metrekaresine bölünerek bulunan bir

metrekare değerin kazanılan alan ile çarpımı sonucu bulunan değeri hisse nispetlerine göre diğer kat maliklerine öder. Kendileri bulunmadıkları takdirde bu bedel isimlerine millî bir bankaya yatırılır"

B- Dayanılan Anayasa Kuralları :

"Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir"

"Madde 7- Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez"

"Madde 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar"

"Madde 43- Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir"

"Madde 56- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir"

"Madde 88- Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir"

"Madde 125- İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.

Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır.

İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemez.

İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Kanun, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde ayrıca milli güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür"

"Madde 128- Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları kanunla özel olarak düzenlenir"

"Madde 129- Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.

Uyarma ve kınama cezalarıyla ilgili olanlar hariç, disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır"

"Madde 148- Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğünün Anayasaya Şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler. Anayasa deęiŐikliklerini ise sadece Şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin Şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz.

Kanunların Şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa deęiŐikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüŐülemeyeceęi Şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, Şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; defi yoluyla da ileri sürülemez.

Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, DanıŐtay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve SayıŐtay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar.

Yüce Divanda, savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcı vekili yapar.

Yüce Divan kararları kesindir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri de yerine getirir."

III- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İttüzüğünün 15. maddesi uyarınca, Başkan H. Semih Özmert, üyeler; Orhan Onar, Necdet Darıcıoğlu, Kenan Terzioğlu, Yekta Güngör Özden, Muammer Turan, Mehmet Çınarlı, Selahattin Metin, Servet TÜZÜN, Mahmut C. Cuhruk ve Mustafa Gönül'ün katılmalarıyla 281985 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 2949 sayılı Kanun'un 22. maddesinde, kanunlar hakkında yayımlandıkları tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, Şekil bozukluğuna dayalı iptal davasının açılmayacağının öngörüldüğü; Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 90 üyesi tarafından açılan Şekle dayalı iptal davasının ise, 3.5.1985 günlü 3194 Sayılı İmar Kanununun Resmî Gazete'de yayımlandığı 951985 tarihinden itibaren on gün geçtikten sonra 871985 günü açılmış bulunduğundan, davanın Şekle ilişkin kısmının süre aşımı nedeniyle reddine, Necdet Darıcıoğlu ve Yekta Güngör Özden'in karşıoyları ve oyçokluğuyla, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, incelemenin dava konusu Kanun'un 8., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 44., 46., 47., 48. ve Geçici 5. ve Geçici 7. maddeleri yönünden yapılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi, iptali istenen yasa maddeleri ve bu konudaki yasama belgeleri, iptal isteminde dayarılan Anayasa kuralları ve öteki metinler okunduktan sonra gereği görüŐülüp düşünöldü :

A- 3194 sayılı Kanun'un şekil yönünden Anayasa'ya aykırılığı sorunu :

Anayasa'nın 148. maddesinin ikinci fıkrası; Anayasa Mahkemesinin, kanunların, Anayasa'ya şekil bakımından uygunluğunu denetlemesi yönünden, "Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın öngörülen çoğunlukta yapılıp yapılmadığı; ... hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren 10 gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; defî yoluyla da ileri sürülemez." biçimindeki kurallarla bazı sınırlamalar getirmektedir. 2949 sayılı "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun"un 22. maddesinde de yeralan bu hükme göre, kanunların şekil yönünden Anayasa'ya aykırılıkları iddiasıyla iptal davası açma hakkı on günle sınırlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 90 üyesi tarafından açılan şekle dayalı iptal davası ise, 351985 günlü, 3194 Sayılı İmar Kanununun Resmî Gazete'de yayımlandığı 9.5.1985 tarihinden 10 gün geçtikten sonra 8.7.1985 günü açılmış bulunmaktadır. Bu duruma göre şekle dayalı iptal davasının süresinde açıldığından söz edilemez. Bu itibarla davanın şekle ilişkin kısmı ilk inceleme safhasında reddedilmiştir.

Necdet Darıcıoğlu ve Yekta Güngör Özden bu görüşe katılmamışlardır.

B- 3194 sayılı İmar Kanunu'nun kimi maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı sorunu :

1) 8. madde yönünden : Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, bölge planları tanımına yer verilmekte ve gerekli görüldüğü hallerde bu planları yapmakla Devlet Planlama Teşkilâtı görevlendirilmektedir. Aynı fıkranın (b) bendinde "Nazım İmar Planı" ve "Uygulama İmar Planı" olarak ikiye ayrılan imar planlarının yapımı konusunda belediye sınırları içinde belediyeler; belediye ve mücavir alan dışında valilikler yetkili kılınmaktadır. Yalnız burada belediye sınırları içindeki yerlerden farklı olarak, planların ilgilisi tarafından da yaptırılabilceği kabul edilmekte ancak, bu planların da valiliklerce onaylanacağı belirtilmektedir. Belediye sınırları içinde, Belediye Meclisince ve belediye ve mücavir alan dışında valiliklerce onaylanarak yürürlüğe giren planlara onay tarihinden itibaren bir aylık ilân süresi içinde itiraz hakkı tanınmakta, Belediye Meclislerinin ve valiliklerin, itirazları onbeş gün içinde kesin karara bağlayacakları kabul edilmektedir.

Son fıkrada imar planlarının aleni olduğu belediye başkanlıkları ve mülkî amirlerin, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak, tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere vereceği hüküm altına alınmaktadır. 3194 sayılı İmar Kanununun yukarıda anılan 8. maddesi genel olarak değerlendirildiğinde göze çarpan en önemli husus, eskisinden farklı olarak Bakanlığın, imar planlarını aynen veya değiştirerek onamak ya da değiştirilmek üzere geri çevirme konusunda sahip olduğu yetkilerinin kaldırılmış olmasıdır. Böylece imar kararlarının alınmasında yerel yönetimlere ağırlık verildiği gözlenmekte ve maddeye ilişkin gerekçe de bu anlayışı doğrulamaktadır.

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 56. maddesinin gerekçesinden bazı bölümler alınarak bu madde ile devletin, yurt veya bölge genelinde düzenlemeler ve planlamalar yapmasına ve bu konuda gerekli denetimle yükümlü kılınmasına karşın, bölge planları yapılması hususunun Devlet Planlama Teşkilâtının ihtiyarına bırakılmasının Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu öne sürülmektedir.

Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde, "Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı"ndan söz edilmektedir. Bu madde bütünüyle

incelendiğinde; "Sağlıklı ve dengeli çevre" kavramına, doğal güzelliklerin korunduğu, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin önleildiği bir çevre kadar, belli bir plan ve programa göre düzenlenmiş çevrenin de gireceği kuşkusuzdur. Bu durumda Anayasa'ya aykırılık sorunu bakımından önemli olan ve açıklığa kavuşturulması gereken husus, Yasanın 8. maddesinde "bölge planları" konusunda Devlet Planlama Teşkilâtına tanınan yetkinin niteliği olmaktadır.

3194 sayılı Yasanın "genel gerekçe"sinde konuyla ilgili olarak şu görüşlere yer verilmektedir. "Bu kanun tasarısı ile ülkemizde planlama ilk defa olarak bir sisteme bağlanmış ve planlamanın gelişmeyi önceden yönlendirmesi ilkesi getirilmiştir. Bu amaçla beş yıllık kalkınma planları ve buna bağlı yıllık icra programları çerçevesinde imarla ilgili ilke ve hususları tespitite tüm fiziki plan kademeleri ile sosyo-ekonomik baza dayalı kararların mekâna yansımaları sağlayacak boyut getirilmiştir". 8. maddenin gerekçesinde ise, "İmar planlarının, 5 yıllık kalkınma planı ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve fiziki planların bütününde sosyo-ekonomik esasa dayalı düzenlemenin getirilmesi ve bu suretle şehirlerin gelişmesinin Bölge Planları ile yönlendirilmesinden söz edilmektedir. Buraya kadar yapılan açıklamalardan ve Yasanın 8. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, "sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımını belirlemek" biçiminde yapılan tanımlamadan, bölge planlarının daha çok ekonomik boyutlu planlar olduğu anlaşılmaktadır. Dava dilekçesindeki Anayasa'ya aykırılık iddiası anılan planların yapılması hususunda Devlet Planlama Teşkilâtına mutlak değil ihtiyari bir yetki tanınmasından kaynaklanmaktadır. Bu konuda Anayasamız açık bir hüküm getirmemektedir. Ancak, Anayasa'nın 56. ve 57. maddelerinin birlikte incelenmesinden Anayasa Koyucunun, yapılarla bütünleşen çevrenin belli bir program ve plan dahilinde düzenlenmesini istediği, yerleşimde dengeye önem verdiği anlaşılmaktadır. Sözü edilen 8. maddenin birinci fıkrası (a) bendinde belirtildiği üzere, yazılı koşulların varlığı halinde Devlet Planlama Teşkilâtı aracılığı ile girişimde bulunacaktır.

Dava dilekçesinde, 3194 sayılı Yasanın 8. maddesinin birinci fıkrası (b) bendinde nazım imar planı ile uygulama imar planı yapma yetkisinin belediye ve valiliklere verilmesiyle planların Devletin bilgisi ve denetimi dışında kesinleşeceği, böylece Anayasa'nın 57. maddesi uyarınca Devletin "Şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetken bir planlama yapması" olanağının kalmayacağı, ayrıca bağımsız, kendine özgü, tedbirler ve planlamaların birbirine bitleştirildiğinde bir bütün meydana getirmeyecekleri belirtilerek bu durumun Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın "konut hakkı" başlığını taşıyan 57. maddesinde, "Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetken bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler", denilmekte, Danışma Meclisi Anayasa Komisyonunca hazırlanan gerekçede de; "Vatandaşlar için konutun arz ettiği önem dikkate alınarak, Devletin konut yapımını destekleyici, planlayıcı rolüne işaret edilmektedir. Konutların yapımında modern şehirleşme ve çevre şartları gözetilmektedir. Madde, bu ifadeyle kötü şehirleşmenin önlenmesinin gereğine de işaret etmektedir. Bina planlaması, şehir planlamasının bir parçasıdır. Şehirlerin ve yapıların tabiatın içinde bir yara gibi yer almaması için genel bir çevre içinde düşünölmeleri de maddede Devlete ödev olarak gösterilmiştir" biçiminde görüşlere yer verilmektedir.

Gerekçesiyle birlikte değerlendirildiğinde maddenin asıl amacının, "Konut hakkı"nı düzenlemek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, Anayasa burada kişilerin konut hakkını kullanabilmelerini sağlamakla görevlendirdiği Devletin, bu görevini şehirlerin özelliklerini ve

çevre şartlarını gözetten bir planlama çerçevesinde yerine getirilmesini istemektedir. Bu konuda bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Anayasamız planlama kararlarının alınmasında bir ayırıma gidilmeksizin sadece "Devlet"ten söz ettiğine göre, bu konudaki yetkiyi merkezi yönetim mi, yoksa yerel yönetimler mi kullanacaklardır' Anayasa'nın 123. maddesinde, "İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir" denildiğine göre Anayasa Koyucu tarafından anılan yetkinin hem merkezi idare, hem de yerel idarelerce ya da birlikte kullanılacağının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Anayasamıza göre, yerel yönetimler de Devlet kavramına dahil olduğuna ve bu durumda da, gerek bunların ve gerek valiliklerin yaptıracakları planlarda, şehirlerin özelliklerinin ve çevre şartlarının göz-ardı edileceği düşünülemez. Öte yandan her yerleşim merkezinin kendi doğal ve kültürel değerleri içinde bir bütün oluşturduğu bir gerçektir. Anayasa'nın 57. maddesinde de "şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetten bir planlama"dan söz edilmektedir. Ayrıca 8. madde ile merkezi idarenin planlama konusunda tüm yetkileri yerel yönetimlere devredilmiş değildir. Madde içeriğinden anlaşılabileceği üzere merkezi yönetim bu yetkiyi gerekli gördüğü hallerde kullanacaktır. Kaldı ki, Yasanın 9. maddesi ile Bakanlığa bu konuda geniş yetkiler tanınmıştır.

Dava dilekçesinde; 3194 sayılı Yasanın 8. maddesinde yer alan planlara itiraz halinde, belediye meclislerinin ve valiliklerin bunları kesin karara bağlayacaklarına ilişkin kuralın da, Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasına aykırı olduğu öne sürülmektedir.

Anayasa'nın "Yargı yolu" başlıklı 125. maddesinin birinci fıkrasında; "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır" denilmektedir. Yasanın, Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen 8. maddesinde, belediye sınırları içinde kalan yerler için belediye meclisleri, belediye ve mücavir alan dışında kalan yerler için valiliklerce onaylanan planlara karşı bir aylık ilan süresi içinde itiraz olunabileceği ve belediye meclisi ve valiliklerin itirazları kesin karara bağlayacakları hükmüne yer verilmiştir. Anayasa Mahkemesinin bir çok kararında da belirtildiği gibi, ancak kesin ve yürütülmesi zorunlu idarî kararlar dava konusu olabilir. Bu nedenle yasalarda, idarî kararların ne zaman "kesin"lik kazanacağının belirtilmesinden yargı yolunun kapatıldığı şeklinde bir anlam çıkarılamaz. Yargı yolunun kapatılmış sayılabilmesi için Yasa Koyucunun bunu açıkça belirtmesi gerekmektedir.

Planlama konusunda yerel yönetimin yetkilerini düzenleyen 3194 sayılı Yasanın 8. maddesinin, dava dilekçesinde genel olarak yer alan Anayasa'nın 2., 7., 10., 43., 63., 88., 128., 129. ve 148. maddeleri ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle inceleme konusu bu madde düzenlemesinde Anayasa'ya aykırı bir yön görülmemiştir.

2) 21., 22., 24. ve 25. maddeler yönünden :

Dava dilekçesinde 21., 22., 24. ve 25. maddelere yöneltilen Anayasa'ya aykırılık iddiası, bu maddelerde yer alan yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının hukuki niteliği ile ilgilidir.

3194 sayılı Yasanın "yapı ruhsatıyesinin düzenlendiği 21. maddesinin ilk fıkrasında aynen, "Bu Kanun kapsamına giren bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarından yapı ruhsatıyesi alınması mecburidir." denilmektedir.

Görüldüğü gibi, fıkranın getirdiği en önemli yenilik başvuru halinde belediye ve valiliklerin yanı sıra yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına da "yapı ruhsatiyesi" verme yetkisinin tanınmış olmasıdır. Bu konuda belediye ve valiliklerle, yeminli bürolar arasında bir ayırım yapılmamıştır.

Ruhsat alma şartlarını düzenleyen 22. maddeye ilişkin olarak davacı tarafından bu maddede yer alan yeminli bürolar dışında bir aykırılık nedeni ileri sürülmemektedir.

3194 sayılı Yasanın dava konusu 24. maddesi, yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının kuruluşu, yetki alanları ve sorumluluklarına ilişkin bulunmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında, yapı ruhsatiyesi ile ilgili görevlerin, gerektiğinde Bakanlıkça belirlenecek belediyelerde ve illerde, belediye ve valiliklerin yanı sıra yürütmek üzere kurulacak yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına verileceği hükme bağlanmaktadır. Bu düzenleme biçiminden yeminli büroların kurulduğu yerlerde yapı ruhsatiyesi ile ilgili görevlerin, valilik ve belediyelerin yanı sıra yeminli bürolarca yürütüleceği anlaşılmaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında yeminli büroların en az oniki yıllık meslek tecrübesi olan inşaat mühendisi ve mimarlar tarafından kurulabileceği, üçüncü fıkrasında, birden çok yeminli büro kurulmasının Bakanlığın iznine bağlı olduğu belirtilmekte, dördüncü fıkrasında ise; ilçelerle ilgili olarak iş azlığı sebebiyle yeminli büro kurulması veya kurulmuş olanın kapatılması halinde çevre ilçelerden bir yetkili büronun Bakanlıkça görevlendirileceği hükme bağlanmaktadır. Beşinci fıkra; bazı sakıncaların olabileceği düşüncesiyle yeminli bürolara inşaatın durdurulması veya yiktirilmesi, imar planı ve proje hazırlaması, fennî sorumluluk üstlenmesi, müşavirlik ve müteahhitlik yapılması yasaklanmaktadır. Bunu izleyen fıkra; yeminli büroların görevleri ile ilgili olarak, suç sayılacak fiillerine işaret edilmekte ve büro elemanlarının görevlerini yaparken Devlet memuru sayılacakları, işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru gibi cezalandırılacakları, ayrıca bu suçları işleyen büro sahiplerinin bürolarının kapatılacağı, bir daha büro açamayacakları, suç işleyen büroda çalışan görevlilerin ise, bu tür bürolarda bir daha görev alamayacakları açıklanmaktadır. Son fıkra da; yeminli büroların görev sürelerinin tespiti ve denetiminin Bakanlığa ait olduğu belirtilmektedir.

Yasanın dava konusu 25. maddesi "yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının sınıflandırılması" esaslarını düzenlemektedir. Madde metninin incelenmesinden anlaşılabileceği gibi, yeminli bürolar dört sınıfa ayrılmakta, bunlardan birinci, ikinci ve üçüncü sınıf olanları Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin görüşü alınarak, dördüncü sınıf olanların ise resen, Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca sınıflandırılacağı esası kabul edilmektedir. Maddenin ikinci ve daha sonraki fıkralarında, Bakanlığın sınıflandırmada, her büronun yetki çevresi içindeki nüfus yoğunluğu ile işin teknik niteliğini esas alacağı, her iki yılda bu büroların durumunu inceleyerek, yeniden yapacağı sınıflandırmayı Resmî Gazete ile ilan edeceği belirtildikten sonra yeni sınıflandırma ilan olununcaya kadar, eski sınıflandırmaya göre uygulama yapılacağı belirtilmektedir.

Dava dilekçesinde 21., 22., 24. ve 25. maddelerde sözü edilen yeminli büroların kuruluş ve işleyişlerinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasına ilişkin olarak özetle şu görüşlere yer verilmiştir. Anayasa'nın 128. maddesine göre; Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Madde 129 da ise, memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili görev, sorumluluk, disiplin kovuşturması konuları düzenlenmiştir. Yapı izni verme bir kamu görevidir. Polis örgütünün, özellikle tabanca izni,

pasaport gibi kimi görevleri nasıl özel dedektif bürolarına bırakılamazsa, kolluk görevi niteliğindeki yapı denetiminin özünü oluşturan yapı ve kullanma izinlerini verme yetkisi de özel kişilere devredilemez. Bir kişinin Devlet memuru sayılabilmesi için herhangi bir kamu kuruluşunda belli bir kadroyu doldurması, ücretini ve benzeri hakları Devlettten ya da belediyeden alması zorunludur. Her türlü çıkar ilişkilerine açık bulunan imar konusundaki rüşvet, görevi kötüye kullanma olayları herkesçe bilinirken böyle bir düzenleme subjektif niyetlerin gerçekleşmesi amacına yönelik bir durum ifade etmektedir. Bu nedenlerle Yasanın 21., 22., 24. ve 25. maddeleri, Anayasa'nın 128. ve 129. maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Anayasa'nın "Kamu hizmeti görevlileri" ile ilgili olarak "Genel ilkeler"i belirleyen 128. maddesinde, "Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir" denildiğine göre, Anayasa'ya aykırılık sorunu bakımından önemli olan ve açıklığa kavuşturulması gereken husus, 3194 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde yer alan yeminli büro elemanlarının, "diğer kamu görevlileri" kavramı içinde mütalâa edilip edilmeyeceği olmaktadır. Bu konudaki sorunun çözümlenebilmesi için öncelikle yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni vermenin hukuki niteliğinin belirlenmesi gerekir.

Uygulamada ve öğretide de kabul edildiği gibi; ister "bağlı yetki" ister "takdir yetkisi" şeklinde kullanılsın "ruhsat verme" idarenin, kolluk faaliyetleri içinde yer almaktadır. Bu nedenle ruhsat ve yapı kullanma izni vermenin, aslî ve sürekli bir kamu görevi olduğu hususunda duraksamaya yer yoktur. Bu durum karşısında, bu hizmetin ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerekir. Esasen Anayasa'nın 128. maddesi ile benimsenen ilke de bu doğrultudadır. İnşaat ruhsatı ve yapı kullanma izninin hukuki niteliği ve bunun sonucu olarak bu hizmetin ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri tarafından yürütülebileceğinin kabulü yeminli büro elemanlarının hukuki statüsünün belirlenmesini gerektirmektedir. Memur olmadıkları konusunda duraksamaya yer bulunmayan yeminli büro elemanları bakımından önemli olan ve açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasa'nın 128. maddesinde sözü edilen "diğer kamu görevlilerinden sayılıp sayılmayacaklarıdır. Yasanın 24. maddesine göre, gerektiğinde belediye ve valiliklerin yanı sıra yapı ruhsatı ile ilgili görevleri yürütmek üzere kurulacak olan yeminli bürolar ve görevlilerinin imar planı ve proje hazırlayamayacakları, fennî sorumluluk üstlenemeyecekleri, müşavirlik ve müteahhitlik yapamayacakları belirtilmektedir. Bu büro elemanlarının görevlerini yerine getirirken Devlet memuru sayılacakları ve işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru gibi cezalandırılacakları, görev sürelerinin tespiti ve denetiminin ise Bakanlığa ait olduğu hüküm altına alınmaktadır. Bu düzenlemeden de anlaşılacağı gibi bürolar esas itibarıyla serbest meslek faaliyet icra etmekte, ancak görevlerini kötüye kullanmaları olasılığına karşı bir önlem olarak bazı cezai yaptırımlarla karşı karşıya bırakılmaktadırlar. Yeminli bürolar, bu özellikleri nedeniyle merkezi idarenin gözetim ve denetimi altında onun bir birimi durumunda olan kuruluşlar değildir. Sözü edilen kanun maddesinde yer alan büro elemanlarının, "bu görevlerini ifa ederken Devlet memuru sayılacakları" ve "işledikleri suçlar dolayısıyla da Devlet memuru gibi cezalandırılacakları" biçimindeki hükmü de, yalnız başına bu elemanlara "memur" veya "Anayasa'nın 128. maddesinde nitelikleri belirtilen kamu görevlisi" sıfatını ve bu bürolara da kamu kuruluşu niteliğini kazandıramaz. Bu durumda, büro elemanları ile merkezi idare arasında statüler bir

ilişki de yoktur. Bir başka deyişle memurlar ve diğer kamu görevlileri için Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen niteliklerinin, atamalarının, aylık ve ödeneklerinin ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceğine ilişkin kuralın yeminli büro elemanları yönünden uygulama olanağı bulunmamaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalardan, yapı ruhsatı ve buna bağlı olarak yapı kullanma izni vermenin, belediyelerin ve valiliklerin genel idare esaslarına göre, yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerden olduğu, bu itibarla yeminli büro elemanlarının, Anayasa'nın 128. maddesinde nitelikleri belirtilen "kamu görevlileri" deyimini kapsamına girmediği anlaşılmaktadır.

Bu bölümde incelenen 3194 sayılı Yasanın 21., 22., 24. ve 25. maddelerinin, dava dilekçesinde genel olarak yer alan Anayasa'nın 2., 7., 10., 43., 63., 88. ve 148. maddeleri ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle dava konusu 3194 sayılı Yasanın yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının kuruluşu, yetki alanları, sorumluluk ve sınıflandırılmalarını düzenleyen 24. ve 25. maddelerinin ve bu maddelere bağlı olarak 21. ve 22. maddelerde yer alan yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına ilişkin ibarelerin, Anayasa'nın 128. maddesindeki kurallarla bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

3) 26. madde yönünden :

Bu maddede, kamuya ait yapı ve tesisler ile sanayi tesislerine ilişkin ruhsat verilme işleminde aranacak koşullar gösterilmiştir. Madde, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak ve yaptırılacak yapılar; Devletin güvenlik ve emniyeti ile Türk Silâhlı Kuvvetlerinin harekât ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılar ve her türlü sanayi kuruluşuna altyapılar olmak üzere üç tür yapıdan söz etmektedir. Maddenin birinci fıkrasında, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara plân ve mevzuata aykırı olmamak ve her türlü fennî sorumluluğu da üstlenmek koşuluyla avan projeye göre ruhsat verileceği açıklanmıştır. İkinci fıkrada, Devletin güvenlik ve emniyeti ile Türk Silâhlı Kuvvetlerinin harekât ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılara birinci fıkradakine benzer koşullarla yine avan projelere göre ilgili belediye ve valiliklerce ruhsat verileceği belirtilmektedir. Üçüncü fıkrada ise, ilk iki fıkrada sözü edilen fennî sorumluluğun kime ait olacağı belirtilmeksizin ve başka bir koşul da ileri sürülmeksizin bölge planı ve imar planına göre planı olmayan yerlerde de valiliklerce verilecek ön izinden sonra avan projesine göre ruhsat verileceği hükme bağlanmakta, ayrıca bu tür kuruluşlara bir ve ikinci fıkralardan farklı olarak belediye ve valiliklerin yanı sıra yeminli bürolarca da ruhsat verilebileceği kabul edilmektedir.

Dava dilekçesinde; 26. maddenin birinci fıkrası uyarınca, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, bazı koşullarla avan projeye göre ruhsat verilmesinin ve son fıkrada bu yetkinin, belediye ve valiliklerin yanı sıra yeminli bürolara da tanınmasının Anayasa'nın 10, 56, 128. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmekte, ayrıntılı bir gerekçeye yer verilmemektedir. Yasanın 24. ve 25. maddeleri incelenirken yeminli bürolarla ilgili kuralların Anayasa'nın 128. maddesine aykırı olduğu belirtilmişti.

Eşitlik konusuna gelince, Anayasa Mahkemesinin birçok kararında benimsendiği üzere, Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, ortada haklı nedenlerin bulunması halinde, farklı uygulamalara imkân veren bir ilkedir.

Dava konusu 26. maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, genel olarak ruhsat alma koşullarını düzenleyen 22. madde hükmünden farklı bir düzenlemeye gidilmişse de, bu farklılık, birinci fıkrada kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, ikinci fıkrada ise; Devletin güvenlik ve emniyeti ile Türk Silâhlı Kuvvetlerinin harekât ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılara aittir. Söz konusu iki fıkrada yer alan bu yapıların nitelikleri ve kamu yararı dikkate alındığında bu düzenlemenin Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesine aykırı olmadığı ve bu nedenle dilekçede öne sürülen Anayasa'ya aykırılık iddiası yerinde görülmemiştir.

26. maddenin son fıkrasında da, 22. maddedeki genel ilkeye istisna teşkil eden bir hüküm getirilerek; "Her türlü sanayi" kuruluşuna; varsa bölge planı ve imar planına göre, planı olmayan yerlerde ise, valilikçe verilen ön izinden sonra avan projesine göre, belgeleri incelenerek belediye, valilikler veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarınca ruhsat verileceği belirtilmektedir. Burada maddenin ilk iki fıkrasından daha değişik bir yaklaşımla herhangi bir sorumluluk da söz konusu olmaksızın plana uygun olmak, planın bulunmaması halinde ise; valilikten ön izin alınması koşuluyla yapıyı ana hatlarıyla belirleyen bir avan projenin varlığı yeterli görülerek, ruhsat verileceği anlaşılmaktadır. Sanayi kuruluşlarına yukarıda açıklanan birinci ve ikinci fıkralarda olduğu gibi, haklı bir neden bulunmadığı halde, 22. maddedeki genel esaslardan uzaklaşarak ayrıcalık tanınmış olması, Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine aykırı bulunmuştur.

Anayasa'nın 56. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında; "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir" denildiğine göre, dava konusu 26. maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen sanayi kuruluşlarının, çevre sağlığının bozulması ve çevre kirliliği bakımından verecekleri zararın önlenmesi, bu kuruluşlara tanınan ayrıcalığın ortadan kaldırılmasıyla sağlanacaktır. Böylece bu tesisler de diğer yapılar gibi Devlet denetimine tabi olacaklar ve ruhsat işlemiyle istenen amaca ulaşılabilir. Öte yandan yine 56. maddenin üçüncü fıkrasında, Devletin, herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak amacıyla, sağlık kuruluşlarıyla ilgili bazı düzenlemelerde bulunacağından söz edilmektedir. Bu hükümle, kişinin beden ve ruh sağlığına sahip olmak ve onu geliştirmek hususunda sahip olduğu yaşam hakkı vurgulanmasına karşın, dava konusu 26. maddenin üçüncü fıkrası her türlü sanayi kuruluşuna, mimari, statik, elektrik ve tesisat projeleri gibi yapının hem iç hem de dış çevre güvenliği bakımından önem taşıyan belgeler aranmaksızın sadece avan projeye göre ruhsat verilmesine olanak sağlanması, bu konuda Devletin Anayasa'nın sözü edilen maddelerinde öngörülen denetim görevini yeterince yapamaması sonucunu doğurmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 3194 sayılı Kanunun 26. maddesinin birin-ve ikinci fıkraları Anayasa'ya aykırı olmadığından iptal davasının bu iki fıkraya yönelik kısımları red edilmeli ve sözü edilen maddenin üçüncü fıkrası ise Anayasa'ya aykırı olduğundan iptal edilmelidir.

Necdet Darıcıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu, Muammer Turan, Mustafa Şahin ve Adnan Kükner, sözkonusu maddenin birinci fıkrasının da Anayasa'ya aykırı olduğunu öne sürerek bu fıkranın da iptali gerektiği görüşündedirler.

4) 27. madde yönünden :

Maddenin birinci fıkrasında, imar planına göre, toplam inşaat alanı, bodrum kat hariç 1000 metrekare, saçak yüksekliği 650 metre ve bir bodrum ile iki katı aşmayan binalar için ruhsat alma zorunluğunun ortadan kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte yapı sahibi yönünden, inşaatla başladığının ilgili idareye bir dilekçe ile bildirilmesi, bu dilekçede proje ve eklerine uygun bina yapılacağı ve fennî sorumluluğu üstlendiğinin belirtilmesi yükümlükleri getirilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, ruhsata tabi olmamanın yapı sahibini ve fennî mesulünü imar planına ve mevzuata aykırı yapı yapma sorumluluğundan ve yükümlülüğünden kurtarmayacağı ifade edilmektedir. Üçüncü fıkarda, mevzuata aykırı yapıldığı saptanan yapıların mevzuata uygun hale getirilmesi için gerekli koşullar düzenlenmekte, bu sağlanmadığı takdirde yapının mevzuata aykırı bölümlerinin belediye encümeni veya il idare kurulu kararı ile yıktırılacağı belirtilmektedir. Son fıkarda ise, belediye ve mücavir alanlar dışında köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanların köy yerleşik alanlarında, civarında ve mezralarda yaptıracığı konut, hayvancılık veya tarımsal amaçlı yapılar için fen ve sağlık kurallarına uygun olmak ve muhtarlıktan izin almak koşuluyla inşaat ve iskân ruhsatı aranmayacağı hükme bağlanmaktadır.

Dava dilekçesinde; Yasanın 27. maddesi ile yapıların büyük çoğunluğunun izin ve denetim dışında bırakıldığı, ruhsatsız yapılaşmanın sağlıklı bir yaşam çevresi yaratacağı ileri sürülerek anılan maddenin Anayasa'nın 56. ve 57. maddelerine aykırı olduğu savında bulunmaktadır. Dilekçede, her ne kadar Anayasa'nın 56. ve 57. maddelerine aykırılıktan söz edilmekte ise de, konunun, eşitlik ilkesini ilgilendirmesi nedeniyle 10. madde yönünden de incelenmesi gerekir.

Sözü edilen bu madde içeriğinden anlaşılabileceği üzere, işbu madde, 26. maddede belirtilen istisna dışında bütün yapılar için yapı ruhsatı alınması zorunluğunu getiren 21. madde hükmünün bir istisnası niteliğindedir. Yasanın gerekçesinde, "yapı ruhsatı konusunda yeni bir anlayışla belli ölçüdeki binaların ruhsata tabi tutulmaması kolaylığı getirilmiş" denilmekle yetinilmektedir. Ruhsatla, yapıların imar planına ve mevzuata uygunluğu denetlenmektedir. 26. maddenin incelenmesinde belirtildiği gibi ruhsatla sağlanmak istenen nihai amacın kamu yararı olduğunda duraksamaya yer yoktur. O Kaide bu konuda getirilecek bir istisna kuralının kamu düzeni, güvenliği ve esenliğini zedelememesi ve kamu yararının gerçekleşmesini engellememesi gerekir. Dava konusu 27. maddenin birinci fıkrası kapsamına giren binalarda, yapı sahibinin inşaatla başladığını ilgili idareye bir dilekçe ile bildirmesi yeterli görülmekle, idarenin kolluk yetkisinin sonucu olarak ortaya çıkan ve yapı denetiminin ilk aşamasını oluşturan önceden denetim olanağı ortadan kaldırılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında ele alınan 1000 m² inşaat alanı ve 650 yüksekliği olan bir bina, küçük ve önemsiz olarak nitelendirilemeyeceğinden bu ayrıcalığın; kamu düzeni, kamu güvenliği gibi gerekçelerle getirilmiş olan ruhsat alma zorunluğundan ayrılmayı gerektirecek haklı bir nedene dayandığı ileri sürülemez. Ayrıca ruhsatın, toplumda düzeni ve güvenliği sağlamaya yönelik araçlardan biri olması karşısında; sadece yapılacak inşaatın büyüklüğünün ya da küçüklüğünün ruhsat alma zorunluğunu etkileyecek bir faktör olarak düşünülmesi olanaksızdır. Nitekim 6785 sayılı eski İmar Yasasında bu görüş doğrultusunda, bütün yapılar için ruhsat alma zorunluluğu getirilmişti. Dava konusu 27. maddenin, "ruhsata tabi olmamanın yapı sahibini ve fennî sorumlusunu imar planına ve mevzuata aykırı yapı yapma sorumluluğundan ve yükümlülüğünden kurtarmayacağına" ilişkin ikinci fıkra hükmü de bu konuda tam bir güvence oluşturmamakta ve denetim imkânı sağlamamaktadır. Zira ilgili kişilerin sorumlulukları, yapının ruhsatsız yapılmasından kaynaklanmamaktadır. Dava konusu 26. maddenin incelenmesi sırasında belirtildiği gibi, Devletin, Anayasanın 56. ve 57. maddelerinde öngörülen görevlerini yerine getirebilmesi ancak, belli bir plan ve program

çerçevesinde sürekli gözetim ve denetim ile gerçekleştirilebilir. Çünkü gerek sağlıklı ve dengeli bir çevre yaratılması ve gerek konut ihtiyacının bir plan çerçevesinde karşılanabilmesi; öncelikle yapılacak yapıların plana uygunluğunun denetlenmesini gerektirir. Bu denetimin etkin araçlarından biri kuşkusuz ruhsattır.

Bu nedenlerle, dava konusu 27. maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları Anayasa'nın 10, 56. ve 57. maddelerine aykırı görülmüştür.

Orhan Onar, Mahmut C. Cuhruk, Mehmet Çınarlı ve Selâhattin Metin bu görüşe katılmamışlardır.

Dava konusu maddenin son fıkrasında belediye ve mücavir alanlar dışında köy nüfusunda kayıtlı ve köyde sürekli oturanların köy yerleşim alanlarında, civarında ve mezarlarda yaptıracığı konut, hayvancılık veya tarımsal amaçlı yapılar için fen ve sağlık kurallarına uygun olmak ve muhtarlıktan izin almak koşuluyla inşaat ve iskân ruhsatının aranmayacağı öngörüldüğüne ve bu fıkra; böyle bir düzenleme ile yapı yaptıracakların belediye ve mücavir alanlar dışında köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturmaları ve yapılacak yapıların da, köy yerleşim alanları ve civarında ve mezarlarda yapılması gibi gerek yapı yaptıracaklara ve gerek yapıların yapılacağı yerlere ve yapıların kullanılma amaçlarına ilişkin özellikler dikkate alınarak, bu yapılar için ruhsat aranmaması ayrıcalığı tanındığına göre, sözü edilen son fıkraya yönelik davacı iddiaları yerinde görülmemiştir.

Necdet Darıcıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu, Muammer Turan ve Adnan Kükner bu görüşe katılmamışlardır.

5) 44. madde yönünden :

Dava dilekçesinde; bu madde ile ilgili olarak Anayasa'nın, yasama yetkisinin Türk milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceğine ilişkin kuralı karşısında, Yasanın 44. maddesi ile ancak yasa ile düzenlenmesi mümkün olan hususların Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklere bırakılmasının Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu ileri sürülmektedir. Bu maddede yer alan 1 (h) bendi dışında kalan hükümleri ile dava konusu Kanunun ilgili maddelerinin uygulanmasını sağlamak üzere yönetmelik çıkarılacağı öngörülmüş bulunduğu göre, bu hükümlerde Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Maddenin 1 (h) bendi ise, "yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarının teşkili, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifesı, çalışma esasları ve diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir" biçimindedir. 24. ve 25. maddelere ilişkin incelemede, bu büroların kuruluşunun Anayasa'ya aykırı olduğu kabul edildiğinden, aynı nedenlerle iptali gerekir.

Dava dilekçesinde, gerekçe gösterilmeden yer alan Anayasa'nın 2., 10., 43., 56., 63., 88., 125., 129. ve 148. maddelerinin, 3194 sayılı Kanunun 44. maddesi ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

6) 46. madde yönünden :

Dava dilekçesinin bu madde ile ilgili gerekçesinde özetle : Boğaziçi Yasası'nın kamu yararını önde tutan, üç yanı denizlerle çevrili ve büyük tarihi mirasa sahip ülkemizde doğal güzelliğı ve tarihi mirası korumaya çaba gösteren bir yasa olduğu, yapılan yeni düzenleme ile kamu yararının kişı yararına gözardı edildiğı, İstanbul Boğazının doğal yapısının bozulacağı,

bu durumun ise; Anayasa'nın 43. ve 63. maddelerine aykırılık oluşturduğu öne sürülmüştür. Söz konusu maddenin içeriğinden anlaşılacağı gibi, 2960 sayılı Boğaziçi Yasası'nın 6. maddesiyle, Boğaziçi alanında yerleşme ve yapılaşmanın planlanması, koordinasyonu, imar uygulamalarının yapılması ve denetlenmesi amacıyla kurulan Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu, Boğaziçi İmar İdare Heyeti ve Boğaziçi İmar Müdürlüğü kaldırılmış, bunların görev ve sorumlulukları 22.7.1983 onay tarihli plan esas alınarak "Boğaziçi Sahil Şeridi" ve "Öngörünüm" bölgelerinde Büyük Şehir Belediye Başkanlığına, "geri görünüm" ve "etkilenme" bölgelerinde ise, ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarına devredilmiştir. Dava konusu maddede amacın, Boğaziçi sahil şeridi, Öngörünüm, geri görünüm ve etkilenme bölgelerindeki uygulamalarla görevlendirilen bazı kuruluşların kaldırılması ve bunların görev ve sorumluluklarının ilgili belediye başkanlıklarına devredilmesi olduğuna ve bir yerinden yönetim idaresi olan belediyelerin de, Boğaziçi alanında yapılacak uygulamada, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesinin gereği olarak, gerek kıyılarla sahil şeritlerinin kamu yararına kullanımını sağlamaya ilişkin Anayasa'nın 43. maddesi ve gerek tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması ile ilgili Anayasa'nın 63. maddesi ve bu maddeye göre çıkarılan 2863 sayılı Yasayı gözönünde bulunduracakları kuşkusuzdur.

Bu nedenlerle söz konusu madde düzenlemesinde Anayasa'ya aykırı bir yön görülmemiştir.

Öte yandan dava konusu 46. maddenin Anayasa'nın 2., 7., 10., 56., 57., 88., 125., 128., 129. ve 148. maddelerinde yer alan hükümleri ile bir ilgisi yoktur.

7) 47. madde yönünden :

2960 sayılı Yasanın 3. maddesinin (f) fıkrası; "Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğunu artırıcı nitelikte plan değişikliği yapılamaz" biçiminde iken, 3194 sayılı Yasanın dava konusu edilen 47. maddesindeki düzenleme ile "Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğu gözönüne alınmak kaydı ile plan değişikliği yapılabilir" şeklinde değiştirilmiştir. Sözü edilen fıkranın ilk halinin daha kesin bir anlam içerdiği kuşkusuzdur. Yapılan değişiklikle bu hükme esneklik kazandırılarak, nüfus ve yapı yoğunluğu gözönüne alınmak koşuluyla bunu artırıcı nitelikte de olabilecek plan değişikliğine olanak sağlanmaktadır. Daha önceki bölümlerde belirtildiği gibi, dava dilekçesinde; Boğaziçi Yasası'na ilişkin hükümler için ayrı ayrı gerekçe gösterilmemekte, sadece yapılan değişikliğin kamu yararından çok kişi yararını gerçekleştirilmeye yönelik olduğu ifade edilerek bunun Boğaziçi'nin doğal yapısını bozacağı ileri sürülmektedir. Anayasa'nın 11. maddesi uyarınca; Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Bu durumda; Boğaziçi alanında yapılacak bir uygulamada, Anayasa'nın 43, 56. ve 63. maddelerinde yer alan hükümler gözönünde bulundurulacaktır. Esasen Anayasa yargısı bakımından Anayasa'ya açık bir aykırılık söz konusu olmadığı sürece bu tür düzenlemelere müdahale olanağı bulunmamaktadır. Kaldı ki, yapılacak plan değişikliklerinin idari yargı mercilerinin denetimine tabi olacağı ve bu denetim sırasında da "kamu yararına" uygunluğunun araştırılacağı kuşkusuzdur.

Bu nedenlerle, dava konusu 47. maddenin, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (f) fıkrasını değiştiren hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

2960 sayılı Kanunun 3. maddesinin değişiklikten önceki (g) fıkrası; "Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinde ve öngörünüm bölgesinde konut yapılamaz, tehvit ve ifraz işlemleri yapılmasına izin verilemez" biçiminde iken, 3194 sayılı Yasanın 47. maddesi ile değiştirilen yeni

düzenlemede ise; kıyı ve sahil şeritlerinden söz edilmeksizin, öngörü-nüm bölgelerinde belli koşullarla konut inşaatına izin verilmekte ve ayrıca tevhit işlemleri yapılmasına da olanak sağlanmaktadır. Bu fıkranın dikkati çeken başka bir özelliği de küçük parsel sahiplerini tevhide zorlayacak biçimde parsel büyüklüğü 5000 m²'den az olan inşaatlara izin verilmemesidir. Ayrıca bu büyüklükteki parsel içinde taban alanı kat sayısının azami % 6 ve kat adedinin iki, yüksekliğin ise 650 metreyi geçemeyeceği kabul edilmektedir. Anılan fıkranın ikinci paragrafında ise, orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanların da aynı esaslara tabi olduğu ancak, bu doğal özelliklerinin korunmalarına özen gösterileceği ifade edilmektedir. Son paragrafta ise (g) fıkrası kapsamına giren yerlerde kat alanı ve yüksekliğe bakılmaksızın ruhsat ve kullanma izni alma zorunluğu getirilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde; "Türkiye Cumhuriyetinin, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. Yasaların kamu yararına dayanması gereği kuşkusuz hukuk devletinin önde gelen unsurlarından birisini oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesinin 22.6.1972 günlü, E: 1972/14, K: 1972/34 sayılı kararında, "Hukuk Devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması ilkesinin de var olduğu" açıklanmıştır. Bu karara göre, "Anayasa'nın 2. maddesinde tanımlandığı üzere Devletimiz bir hukuk devletidir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması ilkesi vardır. Bu ilkenin anlamı kamu yararı düşüncesi olmaksızın başka bir deyimle yalnızca belli kişilerin yararına olarak herhangi bir yasa kuralının konulamayacağıdır. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir yasa kuralı Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olur ve dava açıldığında iptali gerekir" Anayasa Mahkemesinin bu kararında yer alan görüşler doğrultusunda sağlıklı bir sonuca varılabilmesi için 2960 sayılı Yasa ile onu değiştiren 3194 sayılı Yasa'nın konuya ilişkin hükümlerinin hangi amaca yönelik bulunduklarının saptanması bakımından her iki Yasa'nın ilgili hükümlerinin birlikte incelenmesi gerekir.

2960 sayılı Boğaziçi Yasası'nın değişiklikten önce 3. maddesinin (g) fıkrasında; "Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinde ve öngörünüm bölgelerinde konut yapılamaz, tevhit ve ifraz işlemleri yapılmasına izin verilemez." denilmek suretiyle yasa koyucu burada, öngörünüm bölgesini sahil şeridi ile aynı hukuki rejime tabi tutarak konut yapımını yasaklamıştır. Aynı maddenin (h) fıkrasındaki; "Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesinde turizm ve rekreasyon amacı ile ayrılan alanlara toplumun yararlanmasına ayrılan yapılar yapılır ve bu husus tapu siciline işlenir. Toplumun yararlanmasına ayrılan bu yapılar amaç dışı kullanılamaz" hükmü ile öngörünüm bölgesinde de sahil şeridindeki rejimin uygulanacağı vurgulanmıştır. Böylece yasa koyucu bu şekildeki düzenleme ile büyük bir kesimin, Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinden yararlanmasını sağlamak amacıyla öngörünüm bölgesini sahil şeridinin hukuki rejimine tabi tutarak burada özel yapılanmayı sınırlamış, ancak; turizm ve rekreasyon amacı ile ayrılan alanlarda toplumun yararlanmasına ayrılan yapı yapılmasına izin vermiştir. Bu ayrıntılı düzenlemenin kamu yararını gerçekleştirmeye yönelik olduğu açıktır.

3194 sayılı Yasa ile getirilen değişiklikte ise; 2960 sayılı Yasadaki düzenlemede yer alan kıyı ve sahil şeritlerinden söz edilmemekte, öngörünüm bölgesi; orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlar da dahil olmak üzere bazı sınırlandırmalarla özel yapılanmaya açılmaktadır. 2960 sayılı Yasanın 5. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında, Boğaziçi alanında orman sayılmayan kamu kurum ve kuruluşlarına veya özel mülkiyete ait koru, koruya katılacak alan, çayır, mesire yeri, bostan ve benzeri alanların yeşil alan sayılacağı ve bitki varlıklarının geliştirilerek muhafaza edileceği, bu alanlardaki bitki varlıklarının yok edilmesi veya tahrip edilmesinin yasak olduğu belirtilmektedir. Yapılan değişiklikte öngörünüm bölgesi

yönünden bu yasaklama da etkisiz hale getirilmektedir. Bu koşullarda, 3194 sayılı Yasa ile getirilen değişikliğin "kamu yararını" gerçekleştirmek amacına yönelik olduğu kabul edilemez. Zira bu yeni düzenlemeden ancak parsel büyüklüğü 5000 m²'nin üstünde, ya da altında olup ta komşu parselleri satın alma gücü bulunan mülk sahipleri yararlanabileceklerdir. Eski düzenleme ile hak sahiplerinin sadece konut yapıları yasaklanmış olup, toplumun yararlanmasına açık bina ve tesisler yapıları engellenmediğine göre, anılan yerlerin bakımsız bir hale geleceği yolundaki iddianın da gerçeği yansıttığı ileri sürülemez. Öte yandan T.A.K.S.. (Taban Alan Kat Sayısı)'nın büyük tutulması ve blok adedinin serbest bırakılması, bunun da ötesinde orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanların da aynı koşullarla yapılanmaya açılması gibi hususlar gözönüne alındığında, yasa koyucunun buraları koruma amacı ile bu şekilde bir düzenlemeye yöneldiği düşünülemez. Yeni düzenlemenin, ne ölçüde kamu yararını gerçekleştirmeğe yönelik olduğu meselesi Anayasa yargısının ilgi alanı dışında kalmakta ise de; Anayasa Mahkemesinin yukarıda değinilen kararında belirtildiği gibi; sözü edilen hükmün kamu yararına dayanmadığının saptanması halinde, ortaya haklı bir iptal nedeni çıkmış olacaktır. Boğaziçi Yasası ile ilgili hükümler tasarıya komisyon aşamasında eklenmiş olduğundan, bu konuda yasanın gerekçesinden yararlanmak mümkün olmamaktadır. Bu durumda Yasanın bu hükmü ile doğurduğu sonuçların değerlendirilmesi suretiyle konu sağlıklı bir biçimde çözüme bağlanabilecektir.

Yukarıda açıklandığı gibi; 3194 sayılı Yasanın 47. maddesi (g) fıkrasının getirdiği değişiklikle; önceden ancak toplumun yararlanmasına açık yapılar yapılmasına izin verilen Boğaziçi öngörünüm bölgesi, belli koşullarla da olsa sonuç olarak, yeşil alanları da kapsar biçimde konut inşaatına açılmış bulunmaktadır. Bu sonuç, yasa koyucunun amacının, Boğaziçi öngörünüm bölgesini kamu yararını gözönünde tutarak korumak değil, buna yeşil alanları da dahil etmek suretiyle özel yapılanmaya açmak olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, Anayasa'nın 56. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir" denilmektedir. 2960 sayılı Yasanın 3. maddesinin değişiklikten önceki (g) fıkrası ile kamu yararı gözetilerek, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevreden yararlanmasını sağlamak amacıyla Boğaziçi öngörünüm bölgesinde konut inşaatını yasakladığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle 3194 sayılı Kanunun 47. maddesinin, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasını değiştiren hükümlerinin, Anayasa'nın 2. ve 56. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Dava konusu 47. maddenin Anayasa'nın 7., 10., 57., 58., 88., 125., 128., 129. ve 148. maddeleri ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Orhan Onar ve Mustafa Şahin, söz konusu hükümlerin Anayasa'ya aykırı bir yanı bulunmadığını, Mehmet Çınarlı, Selahattin Metin ve Servet TÜZÜN ise, bu fıkranın sadece ikinci paragrafı hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğunu öne sürerek bu görüşe katılmamışlardır.

8) 48. madde yönünden :

2960 sayılı Boğaziçi Yasası'nın 10. maddesi; 3194 sayılı Yasanın dava konusu 48. maddesi ile tümüyle değiştirilerek Boğaziçi geri görünüm ve etkilenme bölgeleri için yeni bir düzenleme getirmiştir.

Bu maddenin birinci fıkrasında, Boğaziçi geri görünüm ve etkilenme bölgelerinde hangi koşullarla konut inşa edilebileceği belirtilmekte ve bazı kazanılmış haklar saklı tutulmaktadır. İkinci fıkrada, kat alanı ve yüksekliğe bakılmaksızın ruhsat ve iskân alma mecburiyeti getirilmektedir. Üçüncü fıkrada, "Boğaziçi Alanı" için yapılan planların revize edilmesi gerektiğinde; geri görünüm ve etkilenme bölgelerinde 3030 sayılı Kanuna göre işlem yapılacağı belirtilmektedir. 3030 sayılı "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un 6. maddesinin (b) bendinde "Büyük Şehir nazım planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak, ilçe belediyelerinin, nazım plana uygun olarak hazırlayacakları tatbikat imar planlarını onaylamak ve uygulanmasını denetlemek" Büyük Şehir Belediyelerinin görevleri arasında sayılmaktadır. Bu durumda "geri görünüm" ve "etkilenme" bölgelerinde planların revize edilmesi konusunda yetkili merci Büyük Şehir Belediyesi olmaktadır. "Sahil Şeridi" ve "öngörünüm" bölgelerinde ise; İstanbul Büyük Şehir Belediyesince hazırlanan planlar belediye meclisi kararı ve belediye başkanının onayından sonra "Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu" onayı ile yürürlüğe girmektedir. Dördüncü fıkrada; ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kuruluşlarına "sahil şeridi" ve "öngörünüm" bölgeleri ile ilgili planlara itiraz hakkı tanınmakta, ayrıca bu itirazın inceleme şekil ve süresine de yer verilmekte ve plan değişiklikleri için de aynı usulün geçerli olduğu belirtilmektedir.

TBMM'ndeki görüşmeler sırasında verilen bir önerge üzerine bu maddeye eklenen altıncı fıkrada 3194 sayılı Yasanın 46. maddesi ile kaldırılan organlardan biri olan Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu bazı farklılıklarla yeniden kurulmaktadır.

Dava dilekçesinde bu maddenin Anayasa'nın 43. ve 63. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir. Bu madde ile Boğaziçi "geri görünüm" ve "etkilenme" bölgelerinde özel yapılanma için bazı koşullar getirilirken, bu bölgelerle birlikte "sahil şeridi"ni de içine alan Boğaziçi alanına ilişkin planlama çalışmalarında izlenecek esaslar gösterildiğine göre, 47. maddenin (f) fıkrası incelenirken belirttiği gibi, Boğaziçi alanında bu madde gereği yapılacak uygulamada, Anayasa'nın sözü edilen 43. ve 63. maddelerinde yer alan hükümlerin geçerli olacağı tabiidir.

Bu nedenlerle, dava konusu Kanunun 48. maddesine yönelik iddialar yerinde görülmemiştir.

9) Geçici 5. madde yönünden :

Geçici 5. madde, "Belediye hudutları ve mücavir sahalar içinde veya dışında bulunan gedik ve zeminler (örfü belde-paftos) tamamen yıkılıp yok olarak (müntafî ve münhedim) varlıklarını kaybedip, kaybetmediklerine bakılmaksızın bu Kanun hükümlerine göre tasfiye olunurlar.

Tasfiyeye tabi tutulan taşınmaz mallardaki zemine ait son emlak vergi değerinin 1/5'idir. Bu şekilde belirlenecek zemin hakkı bedeli, tapu idaresince gedik sahibinin müracaatı halinde zemin hakkı sahibi adına emaneten millî bir bankaya yatırılır. Müracaat edilmediği takdirde zemin sahibi lehine kanunî ipotek tesis edilir.

Zemin hakkı bedelinin 1/4'ü peşin, bakiyesi en geç üç yıl içinde yıllık eşit Taksitlerle ödenir ve bu bedele bankaca vadesiz mevduat faizi uygulanır. Peşin miktar ve Taksitler 40.000 TL. den az olamaz. Bu işlemlerden sonra topu sicilinde gerekli terkin ve tashihler resen yapılır.

Bankaya emaneten yatırılan ve ipotekle temin edilen zemin hakkı bedeli üzerindeki iddialar genel hükümlere tabidir." denilmektedir.

Kanunun bu hükmü, 6785 sayılı eski İmar Kanununa 11.7.1972 gün, 1605 sayılı Kanun ile eklenen "Ek Madde 9" dan çok az bir farkla düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi, bu maddeyle Medeni Kanundan önce var olan ve kökü çok eskilere dayanan bir aynî hakkın tasfiyesi ve onun hukuk sistemimize uydurulması öngörülmektedir. İkinci fıkrada; tasfiyeye tabi tutulan taşınmaz mallardaki "zemin hakları" bedele çevrilerek tasfiye edilmektedir. Üçüncü fıkrada; zemin hakkı bedelinin ait olduğu taşınmaz malın zemine ait son emlak vergi değerinin 1/5'i olduğu, bu bedelin gedik sahibinin tapu idaresine müracaatı halinde zemin hakkı sahibi adına emaneten milli bir bankaya yatırılacağı belirtilmektedir. Müracaat edilmediği takdirde; zemin hakkı sahibini korumak amacıyla onun lehine kanunî ipotek tesis edileceği hükme bağlanmaktadır. Dördüncü fıkrada; zemin hakkı bedelinin ödenme şekline ilişkin bazı esaslar getirilmekte ve bu işlemlerden sonra, tapu sicilinde gerekli terkin ve tashihlerin yapılacağı öngörülmektedir. Son fıkrada da bankaya emaneten yatırılan veya ipotekle temin edilen zemin hakkı bedeli üzerindeki iddialar yönünden özel bir usule gerek görülmeyerek, bunların genel hükümlere tabi olacağı belirtilmektedir.

Dava dilekçesinde Geçici 5. madde uyarınca tasfiye edilecek varlıkların tarih, kültür ve tabiat değerlerinin dikkate alınmasının maddede öngörülmemiş olduğu, bu nedenle Anayasa'nın 63. maddesine aykırılık olduğu öne sürülmektedir.

3194 sayılı İmar Yasası'nın 4. maddesinde 2863 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası" nm, bu Kanunun ilgili maddelerine uyulmak kaydıyla uygulanacağı öngörülmektedir. Bu itibarla dava konusu madde ile yapılacak tasfiyeler sırasında 2863 sayılı Yasanın kapsamına giren bir durum söz konusu olması halinde, doğal olarak özel yasa niteliğindeki bu Yasa uygulanacaktır' Maddenin, bu nedenle Ana-yasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

10) Geçici 7. Madde Yönünden :

Geçici 7. maddenin birinci fıkrasında, "İstanbul ve Çanakkale Boğazlarında 2981 sayılı İmar Affı Kanunu'na göre başvuru yapılar, aynı Kanunun 3 üncü maddesinin İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile ilgili kısmı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile 2981 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin (f) fıkrasına göre ve bitmiş olmaları koşulu ile 5 misli bina inşaat harcı alınarak af kapsamına dahil edilir. Aynı Kanunun ilgili ekli cetveline göre harç ayrıca tahsil edilir. Afla ilgili Boğaziçi alanındaki tespit ve değerlendirme işlemleri mutlaka ilgili belediyelerce yapılır ve en geç 6 ay içinde tamamlanarak sonuçlandırılır." denilmektedir.

Görüldüğü gibi, bu maddenin birinci fıkrasında 2421984 günlü, 2981 sayılı İmar Affına ilişkin Yasanın 3. maddesi gereği özel kanunu çıkarılıncaya kadar bu af kanunu dışında bırakılan yerlerden "İstanbul ve Çanakkale" boğazları yönünden bu yasaklama kaldırılarak, bu yerler de af kapsamı içine alınmaktadır. Bu fıkrada ayrıca, af kapsamına girecek bölgeler yönünden kıyı, sahil şeridi, öngörünüm, geri görünüm ve etkilenme bölgeleri arasında hiç bir ayırım yapılmamaktadır.

Dava dilekçesinde, ayrıntılı bir açıklama yapılmadan sadece millî bir yasa olan Boğaziçi Yasası'nın yapılan bu değişikliklerle delindiği, getirilen hükümlerin ise kişi yararı için kamu

yararını gözardı ettiği, bu durumun Anayasa'nın 43. ve 63. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Geçici 7. maddenin birinci fıkrasında, bu yerlerdeki yapılar için mevzuata ve imar planına uygun olma koşulu aranmadığına göre, bu bölgede mevzuata aykırı olarak yapılan yapıların da işbu fıkra kapsamına girdiği anlaşılmaktadır. Yukarıda fıkranın anlam ve kapsamı açıklanırken belirtildiği gibi; Boğazlar, kıyı ve sahil şeridi yönünden hiç bir ayırıma tabi tutulmaksızın af kapsamına alınmaktadır. Anayasa'nın, "kıyılardan yararlanma" Başlıklı 43. maddesindeki kıyıların, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu, deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceğini belirleyen hükmü karşısında, sözü edilen bu yerlerde mevzuata aykırı olarak yapılan ve kamuya açık olmayan özel yapılanmalar için aftan yararlanma hakkının tanınmış olması, Anayasa'nın 43. maddesine aykırı düşmektedir. Öte yandan dava konusu 47. maddenin (g) fıkrasının incelenmesi sırasında, Boğaziçi'nde öngörünüm bölgesini özel yapılanmaya açan bu fıkranın Anayasa'ya aykırı olduğu belirtilmişti. Nitekim, Anayasa Mahkemesince 3086 sayılı Kıyı Yasası'na ilişkin olarak verilen 25.2.1986 günlü, Esas: 1985/1, K: 1986/4 sayılı kararda, kamunun yararlanmasına öncelik tanınan kıyıda mevzuata aykırı yapıların af kapsamına alınmasının Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu görüşün sözü edilen geçici 7. maddenin birinci fıkrası yönünden de geçerli olacağı kuşkusuzdur.

3194 sayılı Yasanın Geçici 7. maddesinin birinci fıkrası içeriğinden, bu maddenin uygulanması sırasında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nın ilgili hükümlerinin gözönünde tutulacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle Anayasa'nın "Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması"na dair 63. maddesi ile herhangi bir ilişkisi görülmemiştir.

Geçici 7. maddenin ikinci fıkrasında; Boğaziçi alanındaki çekme katların aynı gaberî içinde olmak şartı ile tam kata iblağ edileceği belirtildikten sonra, çatı katı maliklerinin diğer kat malikleri ile ilişkileri düzenlenmektedir. Bu fıkra ile daha önce mevzuata uygun olarak yaptırılan yapılarda mevcut çekme katlarının, aynı gaberî içinde kalma şartı ile tam kata iblağ edilmesi öngörüldüğüne göre, fıkranın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Yılmaz Aliefendioğlu, Muammer Turan, Selâhattin Metin, Servet TÜZÜN ve Vural Savaş, "Maddenin ikinci fıkrasının"da Anayasa'ya aykırı olduğu görüşündedirler.

Açıklanan nedenlerle, 3194 sayılı Kanunun 8, 46. ve Geçici 5. maddeleriyle 26. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 27. maddesinin dördüncü fıkrası, 44. maddesinin 1 (h) fıkrası dışında kalan hükümleri, 47. maddesinin 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (f) fıkrasını değiştiren hükmü, Geçici 7. maddesinin ikinci fıkrası Anayasa'ya aykırı olmadığından, iptal davasının bu maddeler ve hükümlere yönelik kısımları red edilmeli; 24. ve 25. maddeleriyle 21. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarından...", 22. maddenin birinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik...", ikinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık mühendislik bürolarınca..." ibarelerinin, 26. maddesinin üçüncü fıkrası, 27. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri, 44. maddesinin 1 (h) bendi, 47. maddesinin 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasını değiştiren hükümleri, Geçici 7. maddesinin birinci fıkrası Anayasa'ya aykırı olduğundan iptal edilmelidir.

Dava konusu İmar Kanunu'nun 24. maddesinin iptal edilmesi karşısında, aynı Kanunun iptal davası dışında kalan 28, 30. ve 32. maddelerinin yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına ilişkin hükümlerinin uygulanma olanağı kalmayacağından, 10.11.1983 günlü, 2949

sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, 28. maddenin birinci fıkrasında yer alan "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına...", 30. maddenin birinci fıkrasındaki "veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik...", ikinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları...", ibarelerinin ve aynı fıkranın "...ancak müracaat yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosuna yapılmış ise bu hüküm uygulanmaz. Yeminli büro, müracaatı bu süre içerisinde müspet veya menfi mutlaka sonuçlandırmak zorundadır..." biçimindeki son iki cümlesinin ve 32. maddesinin birinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosunca..." ibaresinin iptaline karar verilmelidir.

V- SONUÇ :

3.5.1985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun;

1- 21. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarından...", 22. maddesinin birinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik...", ikinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarınca..." ibarelerinin, 24. ve 25. maddeleri hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptallerine oybirliğiyle;

2- 26. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine oybirliğiyle; keza aynı maddenin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Muammer TURAN, Mustafa ŞAHİN ve Adnan KÜKNER'in karşıoyları ve oyçokluğuyla;

3- 27. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline Orhan ONAR, Mahmut C. CUHRUK, Mehmet ÇINARLI ve Selâhattin METİN'in karşıoyları ve oyçokluğuyla, dördüncü fıkra hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığına bu nedenle iptal isteminin reddine Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Muammer TURAN ve Adnan KÜKNER'in karşıoyları ve oyçokluğuyla,

4- 44. maddesinin l (h) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, maddenin diğer hükümlerine ilişkin iptal isteminin reddine oybirliğiyle;

5 - 47. maddesinin, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (f) fıkrasını değiştiren hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine oybirliğiyle; (g) fıkrasını değiştiren hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline Orhan ONAR ve Mustafa ŞAHİN'in söz konusu hükümlerin Anayasa'ya aykırı bir yanı bulunmadığı, istemin reddi gerektiği, Mehmet ÇINARLI, Selâhattin METİN ve Servet TÜZÜN'ün bu fıkranın sadece ikinci paragrafı hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki karşıoyları ve oyçokluğuyla;

6- 8., 46. ve 48. maddeleriyle geçici 5. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine oybirliğiyle;

7- Geçici 7. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline oybirliğiyle, ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Muammer TURAN, Selâhattin METİN, Servet TÜZÜN ve Vural SAVAŞ'ın karşıoyları ve oyçokluğuyla;

8- 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 24. maddesinin iptal edilmiş olması, aynı kanunun iptal davası dışında kalan 28., 30. ve 32. maddelerinin yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına ilişkin hükümlerinin uygulanmaması sonucunu doğurduğundan 10.11.1983 günlü, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında dayanılarak 28. maddenin birinci fıkrasında yer alan "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürolarına...", 30. maddenin birinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık veya mühendislik...", ikinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik büroları..." ibarelerinin ve aynı fıkranın "...Ancak müracaat yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosuna yapılmış ise bu hüküm uygulanmaz. Yeminli büro müracaatı bu süre içerisinde müspet veya menfi mutlaka sonuçlandırmak zorundadır..." biçimindeki son iki cümlesinin; ayrıca 32. maddesinin birinci fıkrasındaki "...veya yeminli serbest mimarlık ve mühendislik bürosunca..." ibaresinin iptaline oybirliğiyle,

11.12.1986 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Orhan ONAR	Mahmut C. CUHRUK	Necdet DARICIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yılmaz ALİEFENDİOĞLU	Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI
Üye	Üye	Üye
Selâhattin METİN	Servet TÜZÜN	Mustafa ŞAHİN
Üye	Üye	
Adnan KÜKNER	Vural SAVAŞ	

KARŞIOY YAZISI

İptal istemine konu edilen ve çoğunluk tarafından Anayasa'ya aykırı bulunarak iptaline karar verilen 3.5.1986 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 27. maddesinin birinci fıkrasında, İmar planına göre toplam inşaat alanı, bodrum hariç 1000 metrekare, saçak yüksekliği 650 metre ve bir bodrum ile iki katı aşmayan binalarda belediye veya valiliklerden ruhsat alınma mecburiyeti kaldırılmıştır. Amaç, nispeten basit binalarla bürokratik engelleri azaltmaktır. Bununla beraber, belediyeler veya valiliklerin denetimine imkân verecek hususlar maddede derpiş edilmiş ve yapıların mevzuata ve plana aykırı yapılması durumunda yaptırımlar öngörülmüştür.

Bu tür yapıların diğer yapılarla aynı hukuki durumda olmamaları, aralarında nitelik bakımından benzerlik bulunmaması dolayısıyla, eşitlik ilkesinin ihlâlinden söz edilemeyeceği gibi, yapılanma koşulları ayrıntılı olarak maddede belirtilen söz konusu yapıların ruhsat alma yükümlülüğünden istisna edilmesi; denetim olanaklarını ortadan kaldırmaz. Zira, imar hukukunda ruhsat, tek ve vazgeçilmez denetim aracı değildir. İmar planları yanında başvurulara eklenmesi zorunlu projeler, belediyelerin veya valiliklerin elinde yeterli bir denetim aracı olabilir, ayrıca inşaatın her aşamasında belediyeler ve valilikler kontrol elemanları marifetiyle denetim imkânına sahiptirler. Bu itibarla, dava konusu maddenin birinci fıkrasında ve buna bağlı olarak ikinci ve üçüncü fıkralarında Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Aynı Kanunun 47. maddesinin 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasını değiştiren hükmünün iptaline ilişkin karara da aşağıda gösterilen nedenlerle katılmıyorum.

Anayasa kıyılar ve sahil şeritleri için 43. maddesiyle özel hükümler sevk etmiştir. Boğaziçi öngörünüm bölgesi için Anayasa bu nitelikte bir hüküm içermemektedir. Bir başka söyleyişle yasama organı bu bölge hususunda bir takdir yetkisine sahip bulunmaktadır. Koşullara göre öngörünüm bölgesinde yapılaşmanın düzenlenmesinde kamu yararının şu veya bu doğrultuda görülmesinin takdiri yasama organına aittir. Bu itibarla bu hususun denetlenmesi Anayasa'ya uygunluk denetiminin konusu dışında kalır.

Başkan

Orhan ONAR

KARŞIOY YAZISI

351986 günlü ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun kimi maddelerinin iptaline dair Mahkememizin 11.12.1986 günlü, Esas: 1985/11, Karar: 1986/29 sayılı kararında, Sayın Orhan Onar'a ait karşıoy yazısının 1. ve 2. paragraflarında yer alan görüş ve düşüncelere katılıyorum.

Başkanvekili

Mahmut C. CUHRUK

KARŞIOY YAZISI

1- Anayasa Mahkemesini, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetlemekle görevli kılan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 148. maddesi, ikinci fıkrasında, kanunların şekil bakımından denetlenmesini; son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapıp yapılmadığı hususu ile sınırlamakta ve bu anlamdaki denetlemenin, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebileceğini belirledikten sonra, kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmayacağını, defî yoluyla da ileri sürülemeyeceğini hükme bağlamaktadır. 148. maddenin ikinci fıkrası hükmünü tamamlayan 149. maddenin ikinci fıkrasında da, şekil bozukluğuna dayalı iptal davalarının, Anayasa Mahkemesince öncelikle incelenip karara bağlanacağı öngörülmüş bulunmaktadır.

Konu, dava açma hakkı, süre ve öngörülen yöntem açısından nev'i şahsına münhasır özel bir şekil denetimini düzenlediğinde kuşku bulunmayan 148. ve 149. maddelerin bu konuya ilişkin hükümleri yanında, Anayasanın, iptal davasıyla ilgili genel kuralı ortaya koyan 150. maddesinde, açıkça; kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İttüzüğünün veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açılabileceği hükmüne de yer verilmiş, bu tür davaların Cumhurbaşkanı, iktidar ve anamuhalefet partisi meclis grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyeler tarafından açılabileceği kabul edilmiştir.

Bahis konusu maddenin öngördüğü, şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılık iddialarını birlikte içeren iptal davalarıyla ilgili genel şekil denetiminde, davanın konusu, dava açma hakkı, süre ve yöntem yönünden 148. ve 149. maddelerde yer alan sınırlamalar önemli

ölçüde giderilerek; esası, özellikle yasama tasarrufunun oluşumunu ve sağlığını etkileyen, Anayasanın 88. maddesine ve ilgili öteki maddelerine aykırı tüm şekil bozukluklarının, başka bir anlatımla, örneğin, bir kanunun teklif edildiği tarihten kabul edildiği tarihe kadar geçen süre içinde uygulanan yöntemlerdeki önemli aksaklıkların iptal davasının konusu içine alınması, ayrıca dava süresinin 60 güne çıkarılması, iktidar ve anamuhalefet partisi meclis gruplarının da dava açabilmeleri sağlanmış, şekil bozukluğuna dayalı iddiaların öncelikle incelenip karara bağlanması zorunluluğu kaldırılmıştır.

60 günlük yasal süre içinde açılmış bulunan inceleme konusu iptal davası, Anayasanın 148. ve 149. maddeleri çerçevesinde, yalnız şekil bakımından denetlemeyi gerektiren bir nitelik taşımadığı, anılan Yasanın 150. maddesine dayalı olarak hem sekile, hem esasa ilişkin Anayasaya aykırılık iddialarını birlikte kapsadığı cihetle; şekil yönünden yapılacak denetimin, "son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı" ilkesiyle bağlı kalınmaksızın, esasa etkili öteki şekil bozuklukları da gözönünde tutularak tamamlanması gerekmektedir.

Hukuk devleti ilkesiyle Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkelerinin yaptırımını oluşturan Anayasaya uygunluk denetiminin gerçek anlam ve amacı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 150. maddesinin kemaliyle işletilmesini zorunlu kılmaktadır. 10.11.1983 günlü, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 20, 21. ve 22. maddeleri belirtilen alan ve ölçüler içinde denetim yapılmasını kanımızca engellememektedir.

İlk inceleme sonunda oyçokluğuyla tesis olunan 2.8.1985 günlü karara bu nedenlerle katılmamaktayım.

II- Aşağıda açıklanan hususlar, esas hakkındaki Kararın, 351985 günlü ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 26. maddesinin birinci fıkrası ile 27. maddesinin dördüncü fıkrasına ilişkin bölümlerine katılmayışımın nedenlerini içermektedir :

A- İmar Kanunu'nun 26. maddesinin birinci fıkrası ile ilgili açıklamalar :

1- Anılan Kanun'un "Kamuya ait yapı ve tesisler ile sanayi tesislerinde ruhsat" başlıklı 26. maddesinin birinci fıkrasında; kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimarî, statik, tesisat ve her türlü fenni mesuliyetin bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre ruhsat verileceği öngörüldüğü halde, ruhsat verecek makam ve mercii belirlenmemiştir. Buna mukabil, aynı maddede, Devletin güvenlik ve emniyeti, Türk Silahlı Kuvvetlerinin harekât ve savunması bakımından gizlilik arz eden yapılar ile her türlü sanayi kuruluşuna ait yapılarda ruhsat makam ve mercii belirgin biçimde gösterilmiştir.

Birinci fıkranın, genel olarak ruhsat alma koşullarını düzenleyen 22. madde hükmüyle de uyumlu bir içerik taşımadığı görülmektedir. Yapı ruhsatı verilebilmesi için tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge), mimarî proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa ebatlı krokinin başvuru dilekçesine eklenmesi 22 maddenin açık ve buyurucu hükmü gereği iken, 26. maddenin birinci fıkrasında, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılar yönünden, bu fıkrafta öngörülen sınırlı kayıtlara uyulmak koşuluyla, avan projenin varlığı yeterli sayılmıştır. Bu husus, yapılacak veya yaptırılacak yapının teknik bakımdan yeterli güvenliğe sahip olup olmadığının

saptanmasını ve tahsis edileceği amaca uygun bulunup bulunmadığının incelenip, araştırılmasını adeta imkânsızlaştırmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarıyla özel hukuk kişileri tarafından yapılacak veya yaptırılacak aynı nitelikteki yapılar arasında ayırım yapılamayacağına göre, kamu kurum ve kuruluşları için tanınan bu ayrıcalığın haklı bir nedeni yoktur. 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 43. maddesinin "a" fıkrasıyla yürürlükten kaldırılan 9.7.1956 günlü, 6785 sayılı İmar Kanunu'nda da bu konuda herhangi bir ayırım yapılmadığı bilinmektedir.

Ruhsat vermekteki amacın, kamu yararı ve kamu güvenliği düşüncesiyle etkili bir ön denetim sağlamak olduğu gözden uzak tutulmadığı takdirde, kamu kurum ve kuruluşlarına gereksiz olarak ayrıcalık tanınırken ruhsatla gerçekleştirilmek istenen amaçtan uzaklaşmış olacağına kuşku bulunmamaktadır. Bu sapmanın, kamu yararını ve kamu güvenliğini olumsuz doğrultuda etkilemesi de kaçınılmaz bir olgu sayılmalıdır.

Sonuç olarak, birinci fıkra hükmüyle yürürlüğe konulan düzenlemenin yol açtığı eşitsizlik haklı nedenlere dayanmadığından, inceleme konusu fıkranın Anayasanın 10. maddesine aykırı olduğu düşünülmektedir.

2- Öte yandan, bahis konusu düzenleme Anayasanın 56. maddesiyle de bağdaşmamaktadır.

Birinci fıkrasında, herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip bulunduğunu belirleyen 56. madde, ikinci fıkrasında, bu hakkın kullanılması yönünden Devlete bir takım ödevler yüklemektedir. Bu ödevlerden biri ve önemine rağmen Devletin mali kaynaklarının ve parasal olanaklarının yeterliliğine bağlı bulunmayan, çevrenin kirlenmesine ve çevre sağlığının bozulmasına yol açan tutum ve davranışlara engel olunmasıdır.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 26. maddesinin birinci fıkrası, yukarıda da açıklandığı üzere, bu fıkra da belirtilen yapı ve tesislerin çevreye vereceği zararların önlenmesi olanağını büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Çevre kirlenmesini önlemek ve çevre sağlığını korumak görevi, ancak, daha önce değinilen ayrıcalığın giderilmesi ve denetim dışında bırakılan yapıların da, diğerleri gibi, denetime tabi tutulması suretiyle yerine getirilebilecektir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına, mimarî proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları gibi, yapıların iç ve çevre güvenlikleri açısından büyük önem taşıyan belgeler aranmaksızın, sadece avan projeye göre ruhsat verilmesi, her türlü fenni sorumluluğun ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi kayıt ve koşuluna rağmen, inceleme konusu düzenlemeyi Anayasanın 56. maddesine uygun duruma dönüştürmemektedir.

B- İmar Kanunu'nun 27. maddesinin dördüncü fıkrasına ilişkin açıklamalar :

3194 sayılı İmar Kanunu'nun, "Ruhsata tâbi olmayan yapılar ve uyacakları esaslar" başlığını taşıyan 27. maddesinin dördüncü ve son fıkrası; belediye ve mücavir alanlar dışında köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanların köy yerleşik alanları ve civarında ve mezralarda yaptıracığı konut, hayvancılık veya tarımsal amaçlı yapılar için inşaat ve iskân ruhsatı aranmayacağını, ancak, yapının fen ve sağlık kurallarına uygun olması ve muhtarlardan izin alınması gerektiğini hükme bağlamaktadır.

Söz konusu hüküm de, yapı ruhsatı alınımasını zorunlu kılan 21. maddenin istisnaları arasında yer almaktadır.

Yapı ruhsatı alma zorunluluğunu kaldıran, dolayısıyla kimi konutlar ve hayvancılık veya tarımsal amaçlı yapılar için inşaat ve iskân ruhsatı aranmaması yolunda ayrıcalık getiren hükmün, belediye ve mücavir alanlar dışında kalan yörelerde yaşayanlara kolaylık sağlamak ve onlara hizmet etmek amacıyla yürürlüğe konduğu kabul edilse bile, yapı alanı, yüksekliği ve öteki teknik öğeler yönünden herhangi bir ölçünün gözetilmemiş olması, güdülen amacı aşan, bu amacın çok ötesinde bir düzenlemeye neden olmaktadır. Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ruhsatsız yapılamayacak olan bir yapının köylerde ruhsatsız olarak yapılmasına böylece olanak sağlanması Anayasanın 10. maddesinde yer alan kanun önünde eşitlik ilkesini önemli ölçüde zedelemektedir.

Ruhsatsız yapılaşmanın, çevrenin sağlık ve dengesini de olumsuz biçimde etkileyeceği muhakkaktır. Başka bir deyişle, izin ve denetim mekanizmasındaki yetersizliğin sağlıksız bir yapılaşmayı gündeme getireceğinden şüphe edilmemelidir. Anılan düzenleme bu nedenlerle Anayasanın 56. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı olduğu gibi; Devleti, çevre şartlarını gözetken bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirler almakla yükümlü kılan 57. maddesi hükmüne de aykırı bulunmaktadır. Yapı ruhsatı alınıması yolundaki yasal zorunluluğa getirilen bu istisna, Devleti, gerçekten en etkili denetim aracından yoksun bırakmaktadır.

Üye

Necdet DARICIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

1- 3194 sayılı İmar Yasası'nın 22. maddesi genel olarak ruhsat alma koşullarını düzenlemektedir. Aynı Yasanın 26. maddesinin birinci fıkrası, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılar için, her türlü fenni sorumluluğun bu kuruluşlara ait olmak

üzere, 22. maddedeki koşullar aranmaksızın avan projeye göre ruhsat verilmesi esasını getirmiştir.

Ruhsat verilmesiyle güdülen amaç, imar planlarına uyulması yanında yapısallaşmada güvenliğin, sağlık kurallarına uygunluğun ve eski yapılarla yapılacak olanlar arasında birlik ve uyumun, merkezi denetim yoluyla sağlanmasıdır. Kentleşmenin, sağlıklı, güvenli ve uyum içinde gerçekleşmesinde kamu yararı bulunmaktadır. İnşaat ruhsatı, yapılmak istenen yapı için verilmektedir. Yapının resmi makama ya da şahsa ait olması arasında ayırım yapılmasında, başka bir deyişle bir müteahhidin özel amaçlı yaptığı yapı ile kamu kurum ve kuruluşları için yaptığı yapı arasında ayırmalı bir uygulamaya gidilmesinde haklı neden bulunmamaktadır.

Daha açık bir anlatımla, kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapılarda mimari, statik, elektrik ve tesisat projeleri gibi yapının hem iç hem de çevre güvenliği yönünden önem taşıyan belgeler aranmaksızın sadece avan projeye göre ruhsat verilmesi, Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine uymadığı gibi, sağlık hizmetleri ve çevrenin korunmasıyla ilgili düzenleme getiren 56. maddesine de aykırı bulunmaktadır.

2- 3194 sayılı Yasanın 27. maddesinin dördüncü fıkrası Belediye ve mücavir alanlar dışında köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanların köy yerleşik alanları ve civarında ve mezralarda yaptıracığı konut, hayvancılık veya tarımsal amaçlı yapılar için inşaat ve iskân ruhsatı aranmayacağı kuralını getirmektedir. Yapıların bir plan ve düzen içerisinde sağlam ve sağlık koşullarına uygun yapılmasında kamu yararı bulunduğu kuşkusuzdur. Yapının köyde ya da belediye ve mücavir alanlarda yapılması arasında kamu yararı, kamu düzeni ve kamu güvenliği yönünden bir ayırım olmaması gerekir. Köylerle kasabalar arasındaki farklı uygulamanın haklı bir nedeni bulunmamakta ve bu fıkra da eşitlik ilkesine aykırı düşmektedir.

3- 3194 sayılı Yasanın geçici 7. maddesinin ikinci fıkrasında, Boğaziçi alanındaki çıkma katların aynı gabari içinde kalmak şartı ile tam kata iblağ edilebileceği kuralına yer verilmektedir. Getirilen bu hüküm, Boğaziçi alanında nüfus ve yapı yoğunluğunu arttırması yanında, bu alandaki çekme katlar lehine bir ayrıcalık yaratmaktadır. Dolayısıyla aynı sokakta aynı yükseklik hakkına sahip binalardan, ruhsatla ya da kaçak olarak ilave çatı katı yapmış olanlarla, çatı katı yapmamış olanlar arasında bir ayrıcalık doğmakta, bu yasayla çatı katlarının tam kata tamamlanmasına da izin verilmesi nedeniyle, çatı katlı binalar birer kat daha yükseltilebilmektedir. Böylece aynı yerde ve aynı imar durumuna sahip binalarda farklı katta ve farklı yükseklikte yapılaşma meydana gelmektedir. Bu durum Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı düşmektedir.

Sonuç olarak 3194 sayılı Yasanın 26. maddesinin birinci fıkrası ile 27. maddesinin dördüncü fıkrası ve geçici 7. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu ve iptali gerektiği oyu ile verilen karara karşıyım.

Üye

Yılmaz ALİFENDİOĞLU

KARŞIOY YAZISI

1- 351985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanununun 26 ncı maddesi birinci fıkrasında : "Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimari, statik, tesisat ve her türlü fennî mesuliyeti bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre ruhsat verilir" denilmektedir.

Halbuki aynı Kanunun, "Ruhsat alma şartları" başlıklı 22 nci maddesinde : "Yapı ruhsatiyesi almak için . mimari proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa, ebatlı kroki eklenmesi gereklidir" hükmü bulunmaktadır. Yani, 22 nci maddedeki ruhsat alma şartlarından, 26 ncı madde ile kamu kurum ve kuruluşları istisna edilmektedir.

Yapı ruhsatiyesinin, yapı düzeni, kamu güvenliği, huzuru ve sağlığı bakımından önemi, uzun boylu izahata gerek göstermeyecek kadar ortada ve açıktır. Bunun içindir ki, Cumhuriyet döneminde 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu ve 6785 sayılı İmar Kanunu ile, hiç bir ayırım gözetmeksizin, bütün yapılar için ruhsat alınması şart koşulmuştur.

Şimdi, belediye ve valilikler, eskisine nazaran, teknik cihazlanma ve eleman yönünden çok daha geniş imkânlarla kavuşmuş olmasına rağmen "kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılar" için ayrıcalık tanınması ve yalnız "avan projeye göre ruhsat verilmesi" nin kabul edilmesi yurt gereklerine ve gerçeklerine uygun değildir. "Kamu kurum ve kuruluşları" deyiimi çok geniş ve belirsiz bir kavramdır. Bunlar tarafından "yapılacak veya yaptırılacak yapılar" için, mimari, statik, tesisat ve fennî mesuliyeti "üstlenilmesi" kamu sağlığı ve emniyeti bakımından yeterli güvence sağlamaz.

Bu nedenlerle Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmünü de, Anayasa'nın 10 uncu maddesine, özellikle 56 ncı maddesindeki "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir" şeklindeki hükmüne aykırı görmekteyim.

II- Kanunun 27 nci maddesi dördüncü fıkrasında : "Belediye ve mücavir alanlar dışında köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli oturanların köy yerleşik alanları ve civarında ve mezralarda yaptıracağı konut, hayvancılık veya tarımsal amaçlı yapılar için inşaat ve iskân ruhsatı aranmaz. Ancak, yapının fen ve sağlık kurallarına uygun olması ve muhtarlıktan izin alınması gerekir" hükmü yer almıştır.

Sözü geçen yapıların "fen ve sağlık kurallarına uygun ol"up olmadığı nasıl anlaşılacaktır; uygun değilse ne yapılacaktır; muhtarlık hangi ölçü, esas ve şartlarla izin verecek veya vermeyecektir; elindeki hangi imkânlarla saptama yapacaktır'..

Zamanla köylerin belde, kasaba, şehir haline gelmesi ve buralarda belediyeler kurulması mümkün olduğu gibi "mücavir alan" haline getirilmeleri de mümkündür. Bu hallerde evvelce ruhsatsız, kullanma izni alınmadan yapıp kullanılan yapıların düzene ve plana uygun duruma getirilmesi büyük bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Kanunun 27 nci maddesindeki bu hüküm de kanımca Anayasa'nın eşitlik ilkesine, 56 ncı maddesine ve bu maddenin; "çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşın ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlar" biçimindeki hükümlerine aykırıdır.

III- Kanunun geçici 7 nci maddesi ikinci fıkrasında : "Boğaziçi alanında mevcut çekme katlar aynı gaberî içinde kalmak şartı ile tam kata iblağ edilir. Ancak teras kullanma hakkı daha önce tapuya tescil edilmemiş olan çatı katı malikleri emlak vergisi için beyan edilen daire bedelinin daire metrekaresine bölünerek bulunan bir metrekaresi değerinin kazanılan alan ile çarpımı sonucu bulunan değeri hisse nispetlerine göre diğer kat maliklerine öder. Kendileri bulunmadıkları takdirde bu bedel isimlerine millî bir bankaya yatırılır" hükmü vardır.

Bu hükümle çekme katlı bina sahipleri ile çekme katı olmayan bina sahipleri arasında eşitsizlik yaratılmakla, kamu yararı hilâfına, Boğaziçi alanında nüfus yoğunluğunun artırılmasına yol açılmaktadır.

Ayrıca, Anayasa'ya göre, kamulaştırma bedelinin hesaplanmasında bile, mutlak surette esas alınamayan "emlak vergisi için beyan edilen daire bedelinin" çatı katı maliklerinin kazandıkları alan için esas alınması diğer bağımsız bölüm sahiplerinin mülkiyet hakkının kısıtlanması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla mezkûr hüküm Anayasa'nın 10, 35 ve 56 ncı maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Sonuç : 3.5.1985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanununun yukarıda belirtilen üç fıkrası bakımından çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Muammer TURAN

KARŞIOY YAZISI

Selâhattin Metin'in karşıoy yazısında belirtilen gerekçelerle, İmar Kanunu'nun 27. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü fıkraları ile aynı Kanun'un 47. maddesiyle değiştirilen Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasının birinci paragrafının iptaline ilişkin çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Mehmet ÇINARLI

KARŞIOY YAZISI

Dava konusu edilen 351985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun, 27. maddesinin birinci fıkrası, yeni bir uygulama ile bazı bürokratik işlemler bakımından kolaylık getiren ve maddede yer alan koşullarla bir kısım inşaatlar için belediye veya valiliklerden ruhsat alma zorunluluğunu kaldıran bir hüküm içermektedir. Maddede belirtilen bu koşulların neler olduğuna bakıldığında bunların :

- 1- Yapı yerinin imar planına dahil olması,
- 2- Toplam inşaat alanının bodrum hariç 1000 m² yi geçmemesi,
- 3- Saçak yüksekliğinin 650 metreyi (1 bodrum ile 2 katı) aşmaması,
- 4- Yapı sahibinin inşaatı başladığını bir dilekçe ile ilgili daireye bildirmesi,
- 5- Proje ve eklerine uygun bina yapılacağı ve fenni sorumluluğun tekeffül edilmiş olduğunun bu dilekçede belirtilmesi,
- 6- Harç ve vergilerin yatırılmış olduğunu gösterir belgelerin de bu dilekçeye eklenmesi,
- 7- Ayrıca dilekçeye, inşaatı yapılacak binanın projesinin de eklenmiş bulunması,

Şeklinde açıklandığı görülmekte ve bu koşullarla ruhsat alma zorunluğu kaldırılmış bulunmaktadır.

Esasen, bir yapı için ruhsat almak gerektiğinde de verilecek belgeler, yapılacak işlemler bunlardan ibarettir. Burada sağlanan kolaylık, getirilen yenilik, sadece ilgili daireye bu belgelerin verilmesi üzerine ruhsat için bir süre beklenilmemesi, yapıya bir an önce başlanılabilmemesinden ibarettir.

Hemen ilâve etmek gerekir ki, bu durumda dahi inşaatın, aynı Kanunun 20. maddesinde açıkça belirtildiği üzere, ancak yapı sahibine ait arsa veya parsel üzerinde yapılması gerekecektir. Aynı zamanda imar planı ile yine aynı Kanunun 44/d maddesi uyarınca Bakanlıkça çıkarılacak ve ruhsata tabi olmayan yapılarda uygulanacak esasları belirleyen yönetmelik hükümleri de gözönünde tutulacaktır. Bu koşullarla ruhsata tabi olmamak, anılan maddenin ikinci fıkrası gereğince yapı sahibini ve fenni sorumlusunu imar mevzuatına aykırı yapı yapma sorumluluğundan ve yükümlülüğünden kurtaramayacaktır.

Yetkili fen elemanlarının kontrolüne devamlı açık tutulan yapı, proje ve ekleri ile mevzuata ve plana aykırı yapıldığında, aynı maddenin üçüncü fıkrası gereğince de hemen mühürlenip durdurulacağı ve mevzuata uygun hale getirilmediği takdirde yıktırılıp, masrafi yapı sahibinden alınacağına göre, bu koşullar altında ve belirtilen şekilde bir inşaat yapılmasında, Anayasa'ya bu bakımdan aykırılık bulunduğu anlaşılamamaktadır.

Sözlükte izin kolaylık, genişlik anlamına gelen ruhsat, (ruhsatname, ruhsatiye) imar mevzuatı açısından, yapılması kanunen izin almaya bağlı tutulan bir yapının yapılabilmesi için yetkili idareden izin verilmiş bulunduğunu gösteren belge anlamındadır. Kim tarafından, hangi ada ve parselde ne tür bir inşaat yapılmasına izin verildiğini ve bu maksatla ödenmesi gereken harç ve vergilerin de yatırılmış bulunduğunu gösteren bir belgedir. Bu 27. madde kapsamına giren yapının sahibi de inşaatını hangi ada ve parselde yapacağını bildirmek, harç ve vergilerin ödendiğini belgelemek ve dilekçesine inşaatı yapılacak binanın projesini de eklemek zorunda bulunduğuna ve Belediyece kendisine müracaat edildiğine dair bir belge de verileceğine göre, görülüyor ki, ruhsat verilmekle güdülen amaç her ne ise burada da yerine getirilmiş olmaktadır.

Verilecek ruhsatların kesinlikle imar planlarına uygun olması zorunlu bulunduğuna göre burada, önemli olan ruhsat değil, plana ve plandan çıkarılacak imar durumuna uygun inşaat yapılmasıdır. Çünkü mevcut ve meri imar planına göre verilen "imar durumu"nda yapının inşaat alanı veya taban alanı katsayısı, kat adedi, yüksekliği "gaberi"si, bitişik veya ayrık nizam mı uygulanacağı, cephe hattı, yan ve arka komşu mesafeleri ve çatı meyili gibi hususlar bir bir gösterilecektir. Bu nedenledir ki, aynı yapı plan ve projesini uygulayan biri ruhsata bağlanmış, diğeri bu madde gereğince ruhsat alınmadan yapılmış iki ayrı yapı arasında, imar uygulaması açısından bir fark bulunması mümkün olamayacaktır. Bu durumda da, ruhsat alınmakla sağlanacağından söz edilen kamu düzeninin, kamu güvenliğinin ihlâl edildiği ileri sürülemeyeceği gibi, aynı durumda olan yapılara aynı hükümler uygulandığına göre, farklı durumları itibariyle diğer yapılara bu hükümlerin uygulanmamasının Anayasa'nın eşitlik ilkesine bir aykırılık oluşturduğu da iddia edilemeyecektir.

Burada şu hususu da belirtmek gerekir ki, ruhsat alarak inşaata başlayıp bitiren bir kimse, verilen ruhsata göre yapılan uygulamadaki hatanın sonucuna -kendisinin bir etkisi bulunmadıkça- katlanmak zorunda değildir. Çünkü, ruhsatı veren ilgili daire, yapı yerini gösteren, inşaatın seyrini gören de o dairenin fen elemanlarıdır. Onların kusurlu hareketleri elbette yapı sahibinin sorumluluğunu gerektirmeyecektir. Oysa, ruhsat alma zorunluluğu bulunmayan yapının sahibi, plan ve mevzuata uyumsuzluktan doğan her türlü mükellefiyete, verilecek cezalara katlanmak zorunda kalacaktır. O nedenle yapacağı inşaatın mevzuata uygunluğunu sağlamakta daha titiz davranacaktır.

Diğer taraftan, bu madde kapsamına giren yapıların fenni sorumluluğunu yüklenen fen elemanlarının da, ruhsatlı yapılarda olduğu gibi, yapının imar plan ve mevzuatına uygun yapılmasını sağlamak zorunda oldukları ve bu zorunluluğu yerine getirmeyen fen elemanları hakkında değişik türde ağır cezalar uygulanacağı İmar Yasası'nda açıkça belirtilmiştir.

Maddede sözü edilen projenin niteliğinde de, tereddüte gerek yoktur. Burada "inşaatı yapılacak binanın projesi" nden ve "proje ve eklerine uygun bina yapılacağı" ndan söz edildiğine göre, bahsedilen projenin elbette mimarı proje olması gerekecektir.

Burada gözönünde tutulacak diğer bir nokta da, ruhsata bağlanan yapıların bütünüyle ve her zaman mevzuata uygun yapılacağı, iptali istenilen madde kapsamına giren yapıların ise, aykırı yapılabileceği gibi peşin yargıya varmak da mümkün değildir. Bu sonuç doğru olsa idi, İmar Yasası'nın 32. maddesinde yer alan, ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapıldığının öğrenilmesi üzerine inşaatın mühürlenerek derhal durdurulacağı, ruhsata uygun hale getirilemeyen yapıların derhal yıktırılacağı hükmüne ve 42. maddede öngörülen cezalara gerek kalmazdı. Keza 30. madde gereğince, iskân izni için yapının ruhsat ve eklerine uygun olup olmadığı, kullanılmasında fen bakımından mahsur görülüp görülmediğinin tespitine de gidilmezdi.

Yukarıdan beri yapılan açıklamalarla, imar planı ve mevzuatına uygun projesi ile, ilgili dairesine bildirimde bulunan ve keza yukarıda bir bir sayılan diğer koşulları da yerine getiren bir kimseye ruhsat almadan inşaat başlama izni verilmesinde Anayasa'ya bir aykırılık bulunmadığı düşüncesi ile, sözü edilen maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının iptaline karar verilmiş olmasına,

2- 3194 sayılı İmar Kanunu'nun, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasını değiştiren 47. maddesi, Boğaziçi "öngörünüm bölgesi"nde bazı koşullarla "konut" yapılabilmesine olanak tanımıştır.

Boğaziçi Kanunu'nda (Madde 2) öngörünüm bölgesi; "Boğaziçi sahil şeridinde bitişik olan ve 22.7.1983 tarihli 1/1000 ölçekli imar uygulama planında gösterilen bölge" olarak tanımlanmaktadır. O halde bu bölge, kıyı ve kıyıda sonra gelen sahil şeridinde bitişik olan bir alandır. İşte iptali istenilen fıkra bu alanda, parsel büyüklüğü en az 5000 m² olan arsalar üzerine, taban alanı katsayısı en çok % 6 ve iki katı (650 metre yüksekliği) geçmemek koşulu ile sadece "konut" yapılabilmesine imkân tanımıştır. Kuşkusuz, bu koşulların yanında imar planlarının ve bu konudaki yönetmelik hükümlerinin de dikkate alınması, bunların öngördüğü kısıtlamalara da uyulması gerekecektir. Eğer o parsel, örneğin turizm amaçlı yapı yapılmasına veya kamu hizmet ve tesislerine ayrılmışsa pek tabii buralarda, yukarıdaki koşulların varlığına rağmen geçici de olsa (Boğaziçi Kanunu Madde 3/o) "konut" yapılamayacaktır.

Bilindiği üzere Anayasa, (Madde 43) kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceğini, kanunla düzenlenme koşulu ile kişilerin bu yerlerden yararlanmalarının mümkün olduğunu belirtmiş, sahil şeridinden sonra geldiği açıklanan "öngörünüm bölgesi" için herhangi bir kısıtlamaya yer vermemiştir. Bununla beraber kuşkusuz, her temel hak gibi, mülkiyet hakkının da, Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen nedenlerle, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak kısıtlanması mümkün ise de, planda umumi hizmetlere ve kamu tesislerine ayrılmamış bulunan 5000 m² veya daha büyük parselleri tamamen kullanıma kapatmakta ne gibi anayasal zorunluk bulunduğu anlaşılamamaktadır. Burada, Boğaziçi Kanunu'nun 3/h maddesinin tanıdığı imkânı genelleştirmeye, her isteyen bu "öngörünüm bölgesi"nde turizm ve rekreasyon amacı ile toplumun yararlanmasına ayrılan yapı yapılabilmesine olanak bulunmadığını da belirtmeliyiz. Çünkü, Yasada bu imkândan yararlanmak, ancak o parsellerin planda bu amaca tahsis edilmiş olması şartına bağlı tutulmaktadır.

İşte bu nedenledir ki, Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesiyle "öngörünüm bölgesi" nde bulunan 5000 m² ve daha büyük parseller için bütünüyle getirilen kısıtlamanın, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun bir sınırlamanın ötesinde kaldığı görülerek buralardan belirtilen koşullarla kısıtlı olarak yararlanma imkânı tanınmıştır.

Şu hususu da belirtmek gerekir ki, tasarruf hakkının bu derece kısıtlanmasında değil, imar uygulamasına geçilinceye kadar belli koşullarla buralarda "konut" yapılabilmesinde görülen kamu yararı nedeniyle getirilen bu hükmün, ileride bu parsellerin yeşil alan olarak veya sair umumi hizmetler için kamulaştırılması veya başka maksatla kullanıma açılması hallerinde, belli ölçülerde yapılmış bulunan bu "konutların varlığı bir engel teşkil etmeyecek ve bir sorun yaratmayacağı gibi doğal görünümü de etkilemeyecektir.

Dava konusu edilen bu fıkra hükmü, yapımına izin verdiği bu "konut" nedeniyle ifraz işlemleri yapılamayacağını açıkça belirttiği gibi, esasen 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 15. maddesi de, imar planlarına göre umumi hizmetlere ayrılan gayrimenkullerin ifraz ve de

tevhidine izin verilemeyeceğini, imar parselasyon planları tamamlanmış olan yerlerde ise, ancak bu planlara uygun ifraz ve tevhidin yapılabileceğini öngörmektedir. Bu bakımdan, ne küçük parselleri tevhide zorlamak ne de her isteyen büyük parsel malikinin küçük parseli alabileceğini mümkün görmek söz konusu değildir.

Diğer taraftan, en az 5000 m² veya daha büyük bir arsa üzerine, bu arsanın en çok 1/16 sı kadar bir yerine ve keza en çok iki katlı ve taban alanı katsayısı % 6 olan bir yapı yapılmasının ve bu yapının sadece "konut" olmasının, Boğaziçi alanında yapı ve nüfus yoğunluğu bakımından fazla bir artış getirmeyeceğini belirtmekte de yarar vardır.

Bu görüşlerle, sözü edilen fıkranın birinci paragrafı hükmünün iptaline karar verilmiş olmasına,

3- 3194 sayılı Kanunun iptali istenen Geçici 7. maddesinin ikinci fıkrası, Boğaziçi alanında mevcut çekme katların tam kata iblağına imkân tanımakla, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı bir hüküm getirmiş bulunmaktadır.

"Boğaziçi alanı" nedir, bu alanın boyutları nerelere varmakta ve uygulanacağı alan ne gibi yerleri kapsamaktadır' 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'na bakıldığında, bunun 2. maddesinde Boğaziçi alanının, "Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinden, öngörünüm bölgesinden, geri görünüm bölgesinden ve etkilenme bölgelerinden oluşan" ve 22.7.1983 tarihli nazım planda sınırları belirlenen geniş coğrafi bir bölge olduğu görülmektedir.

İmar Kanunu'nun, dava konusu edilen 7. maddesinin ikinci fıkrası, böylesine geniş alanda yapılmış yüzlerce çekme katların tam kata çıkarılmalarına izin vermiş bulunmaktadır. Bu uygulama ile, boğaziçinin özelliği gereği olarak, önceleri bir plana göre meydana getirilen yapılaşma düzeni bozulmuş ve aynı bölge dahilinde bulunan diğer yapı sahipleri arasında bir eşitsizlik yaratılmış olunmaktadır.

İmar planları, pek çok emek ve masrafı gerektiren, uygulanacağı bölgede kamu ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanmasını amaçlayan objektif düzenlemelerdir. Kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde, bunu gerçekleştirmek amacıyla elbette değiştirilebilir veya kanunlarla yeni bir düzenlemeye imkân verilebilir. Böyle bir zorunluk bulunmadığı sürece, planların olduğu gibi korunmalarında kamu yararının varlığı tartışılmaz.

Boğaziçi alanında bulunan ve meri imar planına göre yapılmış olan çekme katların, tam kata çıkarılmalarına ne sebeple izin verildiğini anlamak da mümkün değildir. Çünkü sözü edilen fıkra Yasa'ya Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki görüşmeler sırasında eklenmiştir. Getirilen hükme bakıldığında, bununla bazı kimselerin fazladan daire sahibi olmalarına imkân tanındığı, buna karşılık mevcut planlara göre, bu bölgede yapı yapan daha çok kişinin muhtelif yönlerden mağdur edilmelerine sebebiyet verildiği görülmektedir. Bir hukuk devletinde, yasaların kamu yararına dayanması gereği gözönünde tutulmalı, azınlığın yararı, çoğunluğun zararına tercih edilmemelidir.

Diğer taraftan, boğaziçinin özelliği, bu alanda nüfus ve yapı yoğunluğunun arttırılmamasını gerektirmektedir. Oysa, çekme katların tam kata çıkarılmalarıyla, eklenen daire adetleri ile orantılı olarak hem nüfus, hem de yapı yoğunluğu artırılmış olmakta ve özellikle, maddenin uygulanma biçimi de kat malikleri arasında ihtilafların doğmasına ve huzursuzluğun artmasına yol açmış bulunmaktadır.

Boğaziçi alanına, yukarıda da değinildiği üzere "kıyı" ve "sahil şeridi" de dahil bulunduğu ve buralardan yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetilmesi bir Anayasa buyruğu olduğuna göre, bu buyruğun yerine getirilmesi amacıyla yapılacak düzenleme sırasında çoğu kez kamulaştırma zorunluğu hasıl olacaktır. Nitekim, Boğaziçi Yasası'nın Geçici 10. maddesinde "Boğaziçi sahil şeridinde kıyı kenar çizgisine bitişik parsellerin kıyı tarafında, Boğaziçi İmar Müdürlüğünce lüzum görülen hallerde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl içinde gezinti mahalli yapılmak üzere yeteri kadar arazi kamulaştırılabilir" denilmektedir. İşte bu durumda, örneğin dört tam bir çekme katların yerine, artık beş tam katların kamulaştırılması gerekecek ve böylece devlet hazinesinden daha fazla kamulaştırma bedeli ödenmiş olacaktır.

Özetlemek gerekirse, 3194 sayılı Yasa'nın Geçici 7. maddesi ikinci fıkrası, yukarıda açıklandığı üzere bir çok yönlerden, Anayasa'nın anılan maddelerine aykırı bulunmakta ve bu nedenle iptali gerekmektedir. Bu düşüncelerle, sözü edilen maddenin iptali isteminin reddedilmiş olmasına,

Karşıyım.

Üye

Selahattin METİN

KARŞIOY YAZISI

1- 1960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrası; "Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinde ve öngörünüm bölgesinde konut yapılamaz, tevhit ve ifraz işlemleri yapılamaz" biçiminde iken, 3194 sayılı Yasa'nın 47. maddesindeki düzenleme ile "Boğaziçi öngörünüm bölgesinde parsel büyüklüğü 5000 m² den az olmamak, ifraz işlemleri yapılmamak T.A.K.S.. (Taban Alanı Kat Sayısı) azami % 6 ve 2 katı (H = 650 irtifai) geçmemek şartı ile "konut" inşaatı yapılabilir. Blok adedi serbesttir. Orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlar da yukarıdaki esasa tabidir. Yalnız bu alanların tabii vasıflarının korunmalarına özen gösterilir" şeklinde değiştirilmiştir.

a) Dava konusu olan bu fıkranın birinci paragrafında, Boğaziçi öngörünüm bölgesi ile ilgili olarak bazı koşulların mevcudiyeti halinde konut inşa edilmesine olanak sağlandığına ve Anayasa'nın 43. maddesinde, "Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada

öncelikle kamu yararı gözetilir" denilmekle "kıyı" ve "sahil şeritlerinde" kamuya açık olmayan özel yapılanmalar yasaklandığına, sözü edilen bu hükümde ise, öngörünüm bölgesine ilişkin olarak konut inşaatı yönünden öngörülen esaslar belirtildiğine göre, Anayasa'nın 43. maddesinde yer alan "kıyı" ve "sahil şeritlerinin" iş bu hükmün kapsamına girdiği kabul edilemez. Öte yandan Boğaziçi "öngörünüm bölgesinde" bu hüküm gereği yapılacak uygulamada, dava dilekçesinde, Anayasa'ya aykırılık iddiasına dayanak olarak gösterilen Anayasa'nın 43, 56. ve 63. maddelerindeki ilkeler de gözetilip değerlendirileceğine göre, sözü edilen 47. maddenin 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasını değiştiren hükmünün birinci paragrafı ile yapılan düzenleme Anayasa'ya aykırı değildir.

b) 47. maddenin, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasını değiştiren hükmünün ikinci paragrafına gelince, bu hüküm içeriğinden anlaşıldığı üzere, orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlarda da, fıkranın birinci paragrafında yer alan koşullarla konut inşaatına olanak sağlanmaktadır. Anayasa'nın "sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde, "sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı"ndan söz edilmektedir. Bu madde bütünüyle incelendiğinde; "sağlıklı ve dengeli çevre" kavramına doğal güzelliklerin korunduğu, kentleşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin önlendiği bir çevre kadar, yapıların tabiatın içinde bir yara gibi yer almadığı ve orman, koru ve yeşil alanları da kapsayan bir çevrenin de öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Öte yandan Anayasa'nın 63. maddesi birinci fıkrasında yer alan "Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarını ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirler alır" biçimindeki hüküm ile ormanların korunması ve geliştirilmesine ilişkin esasları belirleyen Anayasa'nın 169. maddesindeki ilkeler birlikte değerlendirildiğinde, önemli bir kesimin yararlanmasına açık bulundurulması gereken, Boğaziçi "öngörünüm" bölgesinde mevcut orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanların korunması ve geliştirilmesi yerine, bu tabiat varlıklarının ve güzelliklerinin (orman, koru ağaçlandırma ve yeşil alanların) adeta yok olması sonucunu doğuracak özel yapılanmaya açılmasını, yukarıda sözü edilen ve bu konuda Devlete bazı yükümlükler getiren Anayasa'nın sözü edilen iki maddesindeki ilke ve kurallarla bağdaştırmak mümkün değildir.

2- 3194 sayılı Kanun'un Geçici 7. maddesinin ikinci fıkrasında; Boğaziçi alanında mevcut çekme katların "kıyı" ve "sahil şeritleri" yönünden hiç bir ayırım yapılmaksızın, aynı gaberide içinde olmak şartı ile tam kata iblağ edileceği belirtildikten sonra, çatı katı maliklerin diğer kat malikleri ile ilişkileri düzenlenmektedir.

Bu düzenlemenin, Boğaziçi alanında nüfus ve yapı yoğunluğunu artıracak hususunda duraksamaya yer yoktur. Ayrıca bu durum çekme katlı yapılar lehine bir ayrıcalık yaratacaktır. Örneğin dört katlı iki yapıdan çekme katı olana, beş kata tamamlama olanağı tanınırken, diğerine kat çıkma izni verilmektedir. Böylece genelde "kat" sınırlaması, başka bir deyimle hukuki nitelikleri bakımından aynı durumda olan yapılar arasında eşitsizliğe yol açılmaktadır. Bu eşitsizliğin haklı bir nedene dayandığını ileri sürmek de söz konusu değildir. Anayasa Mahkemesinin bir çok kararında benimsendiği üzere, ortada haklı nedenler bulunmadığı halde, farklı uygulamalara imkân veren böyle bir düzenlemeye gidilmekle, kat sınırlaması yönünden aynı hukuki statü içinde bulunmaları nedeniyle aynı hukuki rejime tabi olmaları gereken yapılar arasında kat artırımına ilişkin olarak önemli ölçüde farklılık yaratılmış; çekme katlı yapılar özel bir rejime bağlanarak, kat sınırlaması yönünden aynı durumda olan diğer yapı maliklerinin mağduriyetlerine yol açan ve Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan "kanun önünde eşitlik" ilkelerine belirgin biçimde aykırı düşen bir sistem oluşturulmuştur.

Bu durumda; 3194 sayılı Kanun'un 47. maddesinin, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (g) fıkrasını değiştiren hükmünün birinci paragrafındaki düzenleme Anayasa'ya aykırı olmadığından, iptal davasının bu hükmeye yönelik kısmının red edilmesi, 3maddesinin (g) fıkrasının ikinci paragrafı hükmü ile Geçici 7. maddesinin ikinci fıkrası Anayasa'ya aykırı olduğundan iptal edilmesi gerektiği, cihetle çoğunluğun, bu konulara ilişkin görüşüne yukarıda açıklanan nedenlerle katılmıyorum.

Üye

Servet TÜZÜN

KARŞIOY YAZISI

3194 sayılı "İmar Kanunu" nün dava konusu 47. maddesinde yer alan hüküm şöyledir :

"2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun 3. maddesinin (f) ve (g) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

f) Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğu gözönüne alınmak kaydı ile plan değişikliği yapılabilir.

g) Boğaziçi öngörünüm bölgesinde parsel büyüklüğü 5000 m² den az olmamak, ifraz işlemleri yapılmak ve T.A.K.S. (Taban Alanı Kat Sayısı) azami % 6 ve 2 katı (H=6.50 m. irtifai) geçmemek şartı ile konut yapılabilir. Blok adedi serbesttir.

Orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlar da yukarıdaki esasa tabidir. Yalnız bu alanların tabii vasıflarının korunmalarına özen gösterilir.

Ancak, kat alanı ve irtifa ne olursa olsun İmar Kanunu'nun ilgili maddelerine göre yapı sahipleri ruhsat ve iskân alma mecburiyetinde olup, bu işlemler yalnızca İstanbul Büyük Şehir Belediyesince avan ve tatbikat projelerine göre yapılır".

2960 sayılı Yasanın 3. maddesinin değişiklikten önceki (f) ve (g) fıkrasında yer alan hükümler de şöyle idi.

"Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğunu artırıcı nitelikte plan değişiklikleri yapılamaz."

"Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinde ve öngörünüm bölgesinde konut yapılamaz, tevhit ve ifraz işlemleri yapılmasına izin verilemez."

(f) Fıkrasının ilk halinin daha kesin bir anlam içerdiği kuşkusuzdur. Yapılan değişiklikle hükme esneklik kazandırılarak, nüfus ve yapı yoğunluğu gözönüne alınmak koşuluyla bunu artırıcı nitelikte de olabilecek plan değişikliklerine olanak sağlanmaktadır.

(g) Fıkrasında ise; kıyı ve sahil şeritlerinden söz edilmeksizin, öngörünüm bölgesinde belli koşullarla konut inşaatına izin verilmekte ve ayrıca tevhit işlemleri yapılmasına da olanak tanınmaktadır.

(g) Fıkrasının dikkati çeken bir başka özelliği de küçük parsel sahiplerini tevhide zorlayacak biçimde parsel büyüklüğü 5000 m² den az olan inşaatlara izin vermemesidir. Ayrıca, bu büyüklükteki parsel içinde taban alanı kat sayısının azami % 6 ve kat adedinin iki, yüksekliğin ise 6.50 metreyi geçemeyeceği kabul edilmektedir. Anılan fıkranın ikinci bendinde ise; orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanların da aynı esaslara tabi olduğu ancak bu doğal özelliklerinin korunmalarına özen gösterileceği ifade edilmektedir.

Dikkat edilecek olursa yeni hüküm eskisine nazaran daha esnek ve Boğaziçi alanında nüfus ve yapı yoğunluğunu artıracı uygulamalara da yol açabilecek niteliktedir. Eski metinde; "Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğunu artırıcı nitelikte plan değişiklikleri yapılamaz" denilmek suretiyle bu konuda kesin bir yasaklama getirilmiştir. Yeni düzenlemede ise; "Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğu gözönüne alınmak kaydı ile plan değişikliği yapılabilir" denilmektedir. Görüldüğü gibi burada takdire yer veren bir ifade kullanılmaktadır. İdare gerektiğinde, nüfus ve yapı yoğunluğunu gözönünde bulundurarak bunu artıracak, azaltacak ya da olduğu gibi bırakacak şekilde bir düzenlemeye gidebilecektir. Eğer idare, Boğaziçinin daha fazla nüfus ve yapı yoğunluğunu taşıyabileceği inancında ise bu doğrultuda bir plan değişikliğine gidebilecektir. Bu nedenle yeni düzenlemenin eskiye oranla Boğaziçi'ni daha az korunabilir bir alan haline getirdiği açıktır. Ancak, Anayasa yargısı bakımından Anayasa'ya açık bir aykırılık söz konusu olmadığı sürece bu tür düzenlemelere müdahale olanağı da bulunmamaktadır.

47. maddenin (g) fıkrasında ise; yine eski düzenlemeden farklı bir anlayışla öngörünüm bölgesinde parsel büyüklüğü 5000 m² den az olmamak ifraz işlemleri yapılmamak ve T.A.K.S. (Taban Alanı Kat Sayısı) azami % 6 ve 2 katı (H= 6.50 m. irtifai) geçmemek şartı ile konut inşaatı yapılabileceği kabul edilmektedir. Ancak sadece öngörünüm bölgesine ilişkin olan bu düzenlemenin kıyı ve sahil şeritleri hakkında bazı hükümler getiren Anayasa'nın 43. maddesi ile bir ilgisi bulunmadığı açıktır.

Anayasa'nın 63. maddesi "Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkindir. Bu maddeye paralel olarak bazı düzenlemeler içeren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3/a-1 maddesinde "Kültür varlıkları", "tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır" biçiminde tanımlanmaktadır. Yine aynı Yasanın 3/a-2

maddesinde "Tabiat varlıkları", "jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir" denilmektedir. Ayrıca Yasanın 6. maddesinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının neler olduğu sayılmaktadır.

Anayasa'nın 63. maddesinin ve onun bir çeşit açıklaması niteliğinde bulunan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun incelenmesinden; Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinden, öngörünüm, geri görünüm ve etkilenme bölgesinden oluşan tüm Boğaziçi alanının tarih, kültür ve tabiat varlığı olarak kabul edilemeyeceği şüphesizdir. Ancak bu alan içinde kalan ve tarih, kültür ve tabiat varlığı olma niteliği gösteren yerler varsa, buralarında Anayasa ve yasalarla tanınan özel korunmadan yararlanacakları tabiidir. Bu nedenle dava konusu 47. maddenin Anayasa'ya aykırılığı da düşünülemez.

Anayasa'nın 2. maddesinde; Türkiye Cumhuriyetinin, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmektedir.

Bu maddede tanımlandığı üzere "hukuk devleti" ilkesinin öğeleri arasında yasaların, kamu yararına dayanması ilkesi de vardır. Hiç kuşkusuz tüm kamusal faaliyetlerin muharriki olan "kamu yararı" düşüncesinin yasalarda da egemen olması, yasa koyucunun bu ilkeyi gözardı ederek şahsi, siyasi veya hissi sebeplerle yasama yetkisini kötüye kullanmaması gerekir. Maddenin iptaline müncer olan çoğunluk görüşü, 2960 sayılı "Boğaziçi Kanunu"nun, daha büyük bir kesimin Boğaziçi kıyı ve sahil şeridinden yararlanmasını sağlamak amacıyla "öngörünüm bölgesi"ni sahil şeridinin hukuki rejimine tabi tutarak buradaki özel yapılanmayı sınırlamış olduğu halde, 3194 sayılı "İmar Kanunumun 47. maddesiyle bu sınırlamalar önemli derecede gevşetilerek önceki düzenlemenin tam tersine Boğaziçi alanında nüfus ve yapı yoğunluğunu artırıcı nitelikte plan değişikliklerine müsaade edilmiş ve orman, koru, ağaçlandırma ve yeşil alanlar da dahil olmak üzere "öngörünüm" bölgesinde özel yapılanmaya izin verilmiş olmakla yasa koyucunun asıl amacının "Boğaziçi öngörünüm" bölgesini korumak değil, özel yapılanmaya açmak olduğu inancına dayandırılmıştır.

Anayasa'ya uygunluk denetiminde "kamu yararı"nın ölçü norm olarak alınmasında yanılma payının çok yüksek olabileceğini hesaba katmak lazımdır. Hele, kanunun siyasi oluşum içinde muhalifleri yok etmek ya da etkinliklerini zayıflatmak şahsi ve zümresel çıkar sağlamak gibi amaçlarla hareket edildiğinin Yasama Meclisi'ndeki tartışmalardan ve olayların yön ve akışından vasat kimselerin dahi kestirip anlayabilecekleri durumların dışında, bilhassa neyin daha iyi olduğunun tartışmaya açık bulunduğu konularda yasamanın hakkını teslim etmek gerekir. Çünkü, Anayasa prensip olarak hangi sebeplerle, hangi konularda hangi kanunların yapılmasının gereğinin takdir yetkisini yasama organının inisiyatifine bırakmıştır. Başka bir anlatımla, kanunların sebep ve saik unsurunun esas karakteri takdirdir. Bu takdire, Anayasa'nın açık sözüne ve özüne aykırı tutum ve davranışlar içine girildiği ve bu suretle Devletin gayesine aykırı maksatlar güdüldüğü durumlarda müdahale edilebilir. Nitekim mahkememizin yerleşmiş içtihatlarında da örneğin; "Anayasa hukukumuzda yasama işlemleri konusunda gerek alan ve gerekse çeşidi olarak bir sınır çizilmemiştir. Yasama organı, Anayasa dışına çıkmamak şartı ile her alanda her çeşit düzenlemeyi yapabilir" denilmek suretiyle yukarıdaki ilkeleri benimsemiş ve diğer bir kararında da "Bir kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna varılabilmesi için, onun Anayasanın açıkça belirttiği bir hususun aksi doğrultusunda bir kural koymuş olması gerekir. Yani, Anayasa herhangi bir konuda buyurucu veya yasaklayıcı bir kural koymamışsa bunun düzenlenmesini Kanun Koyucunun değerlendirmesine bırakmış demektir"

biçimindeki anlatımıyla "kamu yararı" kavramının kolayca başvurulacak bir ölçü olamayacağını ima etmiştir.

Çoğunluğun "kamu yararı" unsurundaki yorum ve değerlendirmesi Anayasa'dan değil, 2960 sayılı "Boğaziçi Kanunu"nun düzenlemesiyle kamu yararına sanılan bir kısım hakların geri alınmasından, nev'ama kazanılmış hak ilkesine uyutmamasından kaynaklanmaktadır.

Bazı istisnaları olsa bile, milletin egemenlik hakkını temsil eden yasama organının çıkardığı bir yasanın içeriğini ve uygulama alanını belirleme yetkisi inkar olunamaz. Kamu yararına ağırlık veren ve bu nedenle özel mülkiyeti sınırlayan 2960 sayılı "Boğaziçi Kanunu" da alelade bir kanundur, onun hükümlerini gevşeten 3194 sayılı "İmar Kanunu" da aynı nitelikte bir kanundur. Her ikisi de Kanun Koyucu'nun serbest iradesiyle kanunlaşmıştır. Sonraki kanunla kanun koyucunun iradesi değişmiştir. Hiç bir Kanun Koyucunun iradesi diğerini bağlamayacağına göre alelade bir kanunu yerinde görüp, bunu kısmen veya tamamen değiştiren ya da yürürlükten kaldıran aynı nitelikteki diğer bir kanunu, Anayasaya değil, birinci kanunun ölçülerine uymadığı için Anayasa'ya aykırı diye vasıflandırmak, yasamanın yetki alanına girerek siyasi tasarruflarda bulunmak olur. Kaldı ki, bu hususa mahkememizin bazı kararlarında da değinilmiş ve "Kanunların Anayasa'ya uygunluğunun yargı yoluyla denetlenmesi sırasında, iptali istenilen kuralın öteki yasalara karşı olan durumunun onlarla çelişir veya çelişmez nitelikte oluşunun değil, Anayasa ilkelerine ve bu ilkelerin dayandığı genel hukuk kurallarına uygun olup olmadığının araştırılması gerekir" diyerek söz konusu uygulamaya taraftar olmadığını açıklamıştır.

Her Kanun Koyucu, belli bir zaman kesitinde ortaya çıkan ihtiyaç ve ilişkileri görebilir ve bunların çaresini düşünebilir. Hayat ve ihtiyaçların akışı ve değişimleri karşısında yeni düzenlemelere gitmesi en tabii hakkı ve yerine getirmekle yükümlü olduğu görevidir. Bu itibarla, 3194 sayılı "İmar Kanunu"nun 2960 sayılı "Boğaziçi Kanunu"nun 3 üncü maddesinin (f) ve (g) fıkralarını değiştiren 47. maddesini Anayasa'ya aykırı bularak iptalini kararlaştıran çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye

Mustafa ŞAHİN

KARŞIOY YAZISI

Sayın Muammer Turan'ın karşıoy yazısının I ve II numaralı kesimlerine aynen katılıyorum.

Üye

Adnan KÜKNER

KARŞIOY YAZISI

3.5.1985 günlü, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun dava konusu Geçici 7. maddesinin ikinci fıkrası "Boğaziçi alanında mevcut çekme katlar"m "aynı gaberî içinde kalmak şartı ile tam kata iblağ" edilmesi imkânını getirmiştir. Yalnız Boğaziçi alanı ile sınırlı bu düzenleme bir taraftan Anayasa'nın "kanun önünde eşitlik" ilkesini getiren 10. maddesine diğer taraftan da, kıyıların kullanımında "kamu yararı"nın gözetileceğini belirleyen 43. ve çevre sağlığını korumak görevini devlete veren 56. maddesine aykırıdır.

Bu nedenle çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye

Vural SAVAŞ